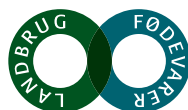

VIDEN – VÆKST – BALANCE

FAKTA OM ERHVERVET 2012

Landbrug & Fødevarer

FAKTA OM
ERHVERVET
2012

TAL OG DATA GIVER INDSIGT

Velkommen til håndbogen for statistik og viden om fødevarerhvervet. Vi er stolte af igen i år at kunne levere et faktabaseret opslagsværk. Det er vores håb, at Fakta om Erhvervet 2012 kan danne baggrund for kvalificeret viden om en af Danmarks aller-vigtigste kompetenceklynger.

Materialet er indsamlet blandt mange forskellige kilder, men der er hovedsagligt tale om data fra Danmarks Statistik, offentlige myndigheder samt egne beregninger.

Axelborg, november 2012
Landbrug & Fødevarer

KILDER MV.

Det statistiske grundlag er indsamlet blandt mange kilder, men der er hovedsageligt tale om data fra Danmarks Statistik, offentlige myndigheder samt egne beregninger.

Skønnede og anslåede tal afmærkes med *.

FOTO

Ture Andersen
Peter Prik Larsen
Mads Armgaard

TRYK

Cool Gray

DESIGN & LAYOUT

e-Types & India

UDGIVET AF

Landbrug & Fødevarer
Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V
www.lf.dk

ISBN-NR. 978-87-87323-17-8

INDHOLD

LANDBRUGSPRODUKTION

Grundlag for produktionen	8
Husdyrbestanden	12
Landbrugsproduktionen	16
Økonomiske forhold	23
Miljømæssige forhold	42

FORARBEJDNING OG DISTRIBUTION

De danske fødevarer virksomheder	52
Fødevarerforskning	60
Distibution af fødevarer	62

FORBRUG OG EKSPORT

Forbrug i Danmark	72
Afsætning uden for Danmark	81

FØDEVAREERHVERVETS BIDRAG TIL SAMFUNDET

Beskæftigelse	88
Skatter og afgifter	92

NØGLETALSOVERSIGT

Historisk udvikling i dansk landbrug	102
--	------------

Landbrugsproduktion

Landbrugsproduktionen i Danmark er mangfoldig, og omfatter mange forskellige produktionsgrene, lige fra produktion af svinekød, oksekød, fjerkrækød og mælk, til produktion af kartoffelmel, græsfø og minkskind. Produktionen sker på færre men større bedrifter end tidligere. Landbrugets indtjening har de seneste år været presset af lave priser på visse landbrugsvarer, samt høje priser på inputfaktorer.

76,7 mia.

Produktionsværdien af landbrugsprodukterne, når det forlader landmanden

0,15 mio. tons

Oksekød

Læs mere på s. 15

4,88 mio. tons

Mælk

Læs mere på s. 15

8,79 mio. tons

Korn

Læs mere på s. 17

2,01 mio. tons

Svinekød

Læs mere på s. 15

0,22 mio. tons

Fjerkrækød

Læs mere på s. 15

15 mio. stk.

Minkskind

Læs mere på s. 15

GRUNDLAG FOR PRODUKTIONEN

Danmarks dyrkede areal udgjorde i 2011 i alt 2.640.000 ha. De seneste års ændringer i det dyrkede areal skyldes ikke alene reel inddragelse af mere jord i dyrkingen, men også en ændret opførelsesmetode. Der medregnes nu mere jord beliggende på små bedrifter samtidig med, at tidligere brakarealer igen er opdyrket.

I 2011 var det samlede kornareal på 1.491.000 ha. Hvor arealet med især vårbyg samt vårhvede, rug, havre, blandsæd og triticale steg, sås et fald i dyrkingen af vinterhvede og vinterbyg.

Antallet af landbrugsbedrifter var i 2011 på 40.661, hvilket svarer til en svag tilbagegang i forhold til 2010. Strukturudviklingen fortsætter dermed. Der var dog i 2010 en fremgang i antallet af bedrifter. Fremgangen var mere statistisk end reel, da opførelsesmetoden var ændret, således at flere af de mindre bedrifter blev talt med. Det drejer sig om de bedrifter, som ikke har et dyrket areal. Ses der kun på de bedrifter, som har et dyrket areal, så er der også her blevet færre bedrifter i 2011 i forhold til 2010.

Kvægbestanden faldt i 2011 med 3.000 stk. og blev dermed opgjort til 1.568.000 stk. Den samlede svinebestand blev i 2011 opgjort til 12.932.000 stk., svarende til en tilbagegang på 1,8 pct. Antallet af søer faldt med 4,9 pct. i forhold til 2010.

HVEDE ER DEN MEST POPULÆRE KORNART I DANMARK

Danmarks areal udgør i alt 4.310.000 ha. I 2011 blev der dyrket 2.640.000 ha, hvilket svarer til 61,3 pct. af det samlede areal. Det dyrkede areal toppede i slutningen af 1930'erne med 3.268.000 ha, svarende til 76 pct. af Danmarks totalareal. En stor del af den landbrugsjord, der i dag afgives til andre formål, anvendes til naturetablering og rekreative formål.

Det skønnes, at det samlede dyrkede areal i 2012 vil være lidt mindre end i 2011, og med ændringer mellem afgrøderne bl.a. som følge af vejret, som påvirker afgrødevalget. Desuden er tidligere brakarealer fra 2008 enten opdyrkede eller uopdyrkede i kategorien andre arealer.

I 2011 VAR
DET SAMLEDE
KORNAREAL PÅ
1.491.000 HA.

Tabel 1.1

DET DYRKEDE AREALS BENYTTELSE, 1.000 HA					
	1995-99	2008	2009	2010	2011
Vinterhvede	643	639	716	744	724
Vårhvede	7	11	9	14	20
Rug	81	31	42	51	56
Vinterbyg	174	127	141	143	131
Vårbyg	530	581	443	426	471
Havre, blandsæd og triticale	48	117	101	83	88
Korn i alt	1.483	1.505	1.461	1.469	1.491
Bælgsæd til modenhed	82	5	6	10	7
Oliehør	5	-	-	-	1
Vinterraps	89	173	160	163	150
Vårraps	34	-	1	1	2
Raps i alt	123	173	161	165	152
Kartofler	40	42	38	38	41
Sukkerroer til fabrik	67	36	38	39	40
Frø til udsæd	70	82	90	67	66
Gartneriprodukter	22	22	21	20	20
Andre arealer	1	20	52	41	44
Korn til helsæd	109	52	56	63	57
Majs til ensilage	43	159	169	172	174
Foderroer	37	5	5	4	4
Græs, lucerne mv. i omdriften	253	304	311	327	336
Græs uden for omdriften	177	190	192	200	187
Grovfoder, inkl. helsæd og majs	442	520	541	566	570
Braklagte arealer i alt	197	71	6	10	4
Samlet dyrket areal	2.689	2.668	2.624	2.646	2.640
Det dyrkede areal i pct.af Danmarks areal	62,4	61,9	60,9	61,4	61,3

Kilde: Danmarks Statistik

I 2011 var det samlede kornareal 1.491.000 ha. Mens arealet med især vinterhvede samt vinterbyg faldt, sås en væsentlig stigning i dyrkningen af vårbyg, vårhvede, rug, havre, blandsæd og triticale.

Det samlede grovfoderareal er steget de seneste år. Det skyldes især, at arealet med græs i omdriften og majs til ensilage er kraftigt stigende. Arealet med korn til helsæd forventes at gå lidt frem, på trods af at majsen giver et højere udbytte målt ved foderenheder pr. ha.

FÆRRE LANDBRUGSBEDRIFTER MED DYRKET AREAL

Antallet af landbrugsbedrifter var i 2011 på 40.661, hvilket var et fald i forhold til 2010, hvor der var 42.099. Alle størrelseskategorier har oplevet et fald undtagen dem over 200 ha samt bedrifter mellem 5-10 ha.

Fra 2009 til 2010 var der en stigning i antallet af bedrifter, men stigningen dækkede udelukkende over en ny opgørelsesmetode hos Danmarks Statistik. Den overordnede tendens er dog fortsat, at der bliver færre

landbrugsbedrifter i Danmark. I opgørelsen for hel- og deltidslandbrug tælles de helt små bedrifter ikke med, hvilket er årsagen til, at figuren viser færre bedrifter end tabellen.

BEDRIFTERNE BLIVER STØRRE

Det var særligt antallet af bedrifter under 5 ha, som blev reduceret i 2011. Antallet af bedrifter mellem 10 og 100 ha samt over 200 ha steg med henholdsvis 1,2 og 3,0 pct. Det resulterede i, at den gennemsnitlige bedriftsstørrelse voksede med godt 3 pct. til knap 65 ha pr. bedrift. Udviklingen understøtter altså den fortsatte strukturudvikling, hvor produktionen koncentrerer på større og færre bedrifter.

Det skønnes, at antallet af både heltids – og deltidsbedrifter faldt i 2010. En bedrift er defineret som en bedrift med mere end 10 ha. Et heltidsbrug er defineret som et brug med et standardarbejdskraftbehov på mindst et normalarbejdsår.

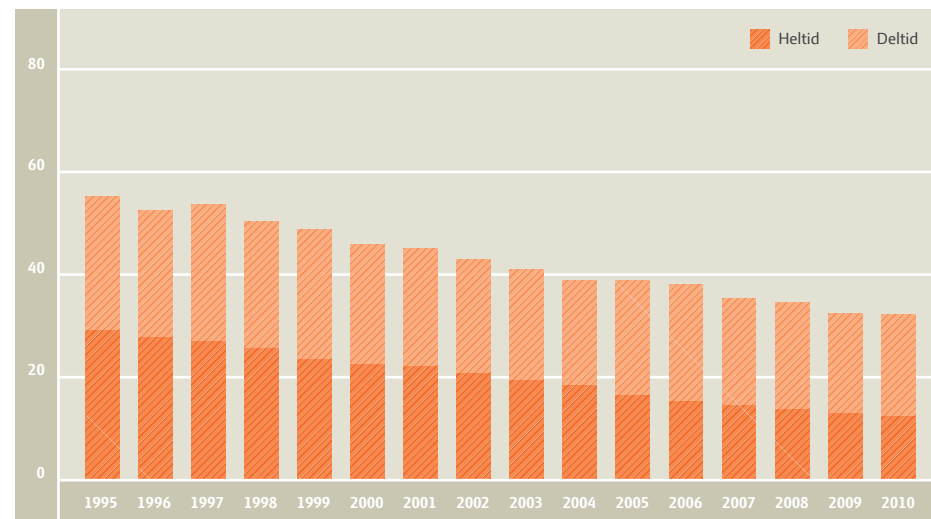
ANTALLET AF LANDBRUGSBEDRIFTER VAR I 2011 PÅ **40.661**

Tabel 1.2

AREALETS OG BEDRIFTERNES FORDELING PÅ BEDRIFTSSTØRRELSER								
	Landbrugsareal				Landbrugs- og gartneribedrifter			
	1995-99	2009	2010	2011	1995-99	2009	2010	2011
Absolutte tal, 1.000 ha:								
Uden dyrket areal					814	679	1.980	1.848
Under 5 ha	4	3	4	3	1.268	826	1.099	712
5-10 ha	74	62	58	58	10.139	8.615	8.031	8.125
10-20 ha	192	108	112	109	13.204	7.556	7.785	7.559
20-30 ha	214	112	106	100	8.668	4.532	4.304	4.076
30-50 ha	433	195	191	181	11.109	5.018	4.896	4.669
50-100 ha	836	435	426	406	12.003	6.034	5.925	5.634
100-200 ha	599	728	702	687	4.512	5.176	4.981	4.847
Over 200 ha	338	981	1.048	1.095	1.072	2.949	3.098	3.191
I alt	2.689	2.624	2.646	2.640	62.788	41.385	42.099	40.661
Gns. bedriftsstørrelse, ha					42,8	63,4	62,9	64,9

Kilde: Danmarks Statistik
 Note: Fra 2010 medregnes flere små bedrifter.

Figur 1.3 – Udviklingen i antal bedrifter over 10 ha, 1.000 stk.

Kilde: Fødevareøkonomisk Institut og Regnskabsstatistik fra Danmarks Statistik
 Anm. Databrud i 2008 skyldes ny opgørelsesmetode fra Danmarks Statistik

Tabel 1.4

HUSDYRBESTAND I MAJ/JUNI, 1.000 STK.					
	1995-2000	2008	2009	2010	2011
Kvæg i alt	1.987	1.564	1.540	1.571	1.568
heraf malkekøer	670	558	563	568	565
ammekøer	123	107	96	101	99
Svin i alt	11.492	12.738	12.369	13.173	12.932
heraf søer	1.055	1.059	1.088	1.117	1.063
Får	150	136	104	160	144
Høner over ½ år	3.999	3.521	3.280	3.900	3.815
Kyllinger	15.172	11.189	15.944	14.184	14.389
heraf til slagtning	13.682	9.737	14.787	12.836	12.525
Kalkuner	452	169	165	201	212
Ænder	361	214	208	224	230
Gæs	19	14	10	7	7
Mink, avlsdyr	2.849	2.824	2.735	-	-

Kilde: Danmarks Statistik

HUSDYRBESTANDEN ER PÅ FÆRRE OG STØRRE BRUG

Husdyrproduktionen i dansk landbrug har i mange år været præget af en strukturudvikling, hvor husdyrene koncentrerer på stadig færre og større brug. Samtidig er besætningerne blevet mere specialiserede, ved i stigende grad kun at omfatte én husdyrgren. I 2011 var det kun 2 pct. af de danske bedrifter, som havde både kvæg og svin.

DER BLIVER FÆRRE KVÆG

Kvægbestanden faldt sidste år med 3.000 stk. i alt. Kvoteloftet i dansk mælkeproduktion betyder, at malkekvægbestanden generelt er faldende som følge af stigende mælkeydelse pr. ko. Men en løbende udvidelse af mælkeknoten har dog betydet, at antallet af malkekøer har været svagt stigende i 2008, 2009 og 2010, mens antallet faldt med 3.000 stk. i 2011.

DER KOMMER FÆRRE MALKEKØER

I kvoteåret 2012/13 er der 3.796 bedrifter med mælkeleverancer. Heraf har godt 56 pct. en kvote på over en mio. kg om året. I 2011 faldt antallet af malkekøer med 3.000 stk. Foreløbige tal for 2012 tyder på, at bestanden fortsat falder. I 2015 vil mælkekvoterne blive ophævet, og herefter forventes en stigning i antallet af malkekøer i Danmark.

AMMEKØER BLIVER DER FÆRRE AF

Bestanden af ammekøer bliver stadig mindre. I 2011 faldt bestanden fra 101.000 til 99.000. Faldet skyldtes den generelle strukturudvikling i landbruget.

LILLE FALD I SVINEBESTANDEN I 2011

Svinesektoren er præget af specialisering med voksende produktionsenheder. Lidt over 50 pct. af svinebestanden gik i besætninger med mere end 5.000 svin. Den gennemsnitlige besætningsstørrelse for svinebedrifterne steg fra 2.599 svin pr. bedrift i 2010 til knap 2.786 svin pr. bedrift i 2011.

I 2011 FALDT
**ANTALLET AF
MALKEKØER
MED 3.000 STK.**
FORELØBIGE TAL
FOR 2012 TYDER
PÅ, AT BESTANDEN
FORTSAT FALDER.

Tabel 1.5

ANTAL BEDRIFTER MED MÆLKELEVERANCE OPDELT EFTER KVOTESTØRRELSE						
Kvotestørrelse	1995/96	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	Ændring i pct. fra 2011/12 til 2012/13
Mælkekvote, 1.000 kg:						
Under 200	4.474	257	238	249	176	-29
200-400	6.280	522	465	403	364	-10
400-600	2.688	532	481	430	413	-4
600-800	625	440	412	366	339	-7
800-1.000	185	446	390	383	370	-3
1.000-1.200	75	527	522	448	428	-4
over 1.200	65	1.587	1.630	1.674	1.704	2
I alt	14.392	4.311	4.138	3.953	3.796	-4

Kilde: Landbrug & Fødevarer

DEN SAMLEDE SVINEBESTAND BLEV I MAJ 2011 OPGJORT TIL 12.932.000 STK. DET ER ET FALD PÅ 1,8 PCT. I FORHOLD TIL ÅRET FØR

Den samlede svinebestand blev i maj 2011 opgjort til 12.932.000 stk. Det er et fald på 1,8 pct. i forhold til året før. Også antallet af søer faldt, i dette tilfælde med knap 5 pct. Faldet i svinebestanden skyldtes en kombination af markedssituationen, nye dyrevelfærdskrav samt den økonomiske situation.

FALDENDE ANTAL HØNER

Bestanden af høns er faldet med 85.000 stk. fra 2010, og bestanden udgjorde dermed godt 3,8 mio. stk. i 2011. Det er et fald på 2 pct. Faldet skyldtes den økonomiske situation og den generelle strukturudvikling i landbruget. Strukturudviklingen er endvidere drevet af pakkeriernes ønske om at rationalisere indsamling af æg fra producenterne.

FÆRRE SLAGTEKYLLINGER

Ifølge Danmarks Statistik var slagtekyllingebestanden herhjemme 12,5 mio. stk. i 2011. Det er en nedgang på 311.000 stk. i forhold til 2010, svarende til et procentuelt fald på 2 pct.

Tabel 1.6

ÆNDRINGER I SVINEBESÆTNINGSSTRUKTUREN						
	Pct. af samtlige svinebesætninger			Pct. af samlet svinebestand		
	1995-99	2010	2011	1995-99	2010	2011
Antal svin i besætningerne:						
1-49	23,8	10,8	11,1	0,8	0,1	0,0
50-99	10,3	2,5	2,3	1,2	0,1	0,1
100-499	29,9	10,8	10,2	12,6	1,2	1,1
500-999	16,1	11,1	10,4	18,8	3,2	2,8
1.000-1.999	13,1	19,4	18,8	29,9	10,9	9,9
2.000-4.999	6,1	29,3	29,3	28,5	36,5	34,1
5.000 og derover	0,7	16,0	17,9	8,2	48,1	52,1
I alt, pct.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
I alt besætninger og 1.000 svin	18.648	5.068	4.641			
Svin pr. bedrift	11.406	13.173	12.932			
	612	2.599	2.786			

Kilde: Danmarks Statistik

Slagtekyllingeproduktionen er meget koncentreret, og størstedelen af alle bedrifter har over 25.000 slagtekyllinger.

FORTSAT STIGENDE BESTAND AF ÆNDER OG KALKUNER

Bestanden af ænder, gæs og kalkuner har været faldende de seneste 10 år. Årsagen skal bl.a. findes i de skærpede krav til fjerkræproduktion omkring veterinære forhold samt slagterilukninger. 2010 og 2011 brød dog med tidligere års tendenser. I 2011 fortsatte stigningen fra 2010, og der var hermed 230.000 ænder i 2011, hvilket er en stigning i bestanden på 3 pct. ift. 2010. Bestanden af kalkuner steg med næsten 6 pct. fra 2010 til 2011, og udgjorde dermed 212.000 stk. Bestanden af gæs er derimod uændret og var i 2011 dermed opgjort til 7.000 stk.

FÆRRE FÅR I DANMARK

Antallet af får er generelt faldet siden 2006, og i 2011 faldt bestanden igen fra 160.000 til 144.000 stk. Dette svarer til et procentuelt fald på knap 10 pct.

Tabel 1.7

HUSDYRPRODUKTIONENS STØRRELSE, MIO. KG						
	Husdyrproduktionens størrelse, mio. kg					
	1995-99	2007	2008	2009	2010	2011
Samlet mælkeproduktion	4.665	4.650	4.720	4.814	4.909	4.881
Smør	52	36	38	37	34	37
Ost	297	346	324	321	292	275
Okse- og kalvekød	189	141	138	137	142	145
Svinekød	1.672	2.046	1.985	1.898	1.974	2.008
Hestekød	1	1	1	1	1	-
Fåre- og lammekød	2	2	2	2	2	-
Fjerkrækød	190	198	205	197	219	215
Æg	76	67	68	61	63	66
Minkskind, 1.000 stk.	10.400	14.500	14.000	14.000	14.000	15.000

Kilde: Danmarks Statistik

LANDBRUGSPRODUKTIONEN

STABIL LANDBRUGSPRODUKTION

Efter faldet i 2010 steg den samlede vegetabiliske produktion i 2011. Den samlede produktion steg fra 156,8 mio. afgrødeenheder til 162,3 mio. afgrødeenheder, hvilket svarer til en stigning på 3,5 pct.

Den samlede animalske produktion bød også på fremgang på mange forskellige poster i 2011, herunder oksekød, svinekød og æg.

VEGETABILSK PRODUKTION AFHÆNGIG AF VEJRET

Efter at høsten slog alle rekorder i 2009 med et udbytte på 10,1 mio. tons korn, faldt kornudbyttet i 2010 til 8,7 mio. tons. Dette niveau blev nogenlunde fastholdt i 2011, hvor produktionen lå på 8,8 mio. tons. Vårbyg steg fra 2,2 mio. tons i 2010 til 2,5 mio. tons i 2011. Dette svarer til en stigning på 15 pct., og skyldes både øget areal og højere arealudbytte.

De to andre vigtigste kornarter, som vi har i Danmark: vinterhvede og vinterbyg, er begge faldet i 2011. I 2011 faldt vinterhvede med 0,25 mio. tons og vinterbyg faldt med 60.000 tons. Dette svarer til et procentuelt fald på henholdsvis 5 pct. og 7,6 pct. og skyldes primært et mindre areal.

Produktionen af triticale samt havre og blandsæd oplevede et produktionsfald i 2011 på hhv. 22 og 18 pct., hvorimod vårhvede- og rugproduktionen steg med henholdsvis 34 og 15 pct.

Der var i 2011 en fremgang i produktionen af fodersukkerroer på knap 3 pct., mens de noget mere udbredte fabriksroer gik frem med 14,6 pct. Fabriksroerne bliver brugt til sukkerproduktion, hvorimod fodersukkerroerne bliver brugt som foder til kvæg. Tidligere var roerne én af de primære foderkilder, men i dag er de blevet erstattet af bl.a. majs.

Produktionen af raps og kartofler oplevede begge fald i produktionens størrelse i 2010. I 2011 var der dog en stigning i produktionen af kartofler på 19 pct., hvorimod der var et fald i produktionen af raps på 12 pct.

Produktionen af bælgssæd er faldet fra 2010 til 2011 med knap 20 pct. Bælgssædens faldende produktionsmæssige betydning skyldes hovedsa-

EFTER FALDET
I 2010, STEG
DEN SAMLEDE
VEGETABILSKE
PRODUKTION
I 2011.

gelig en stigende import af proteinafgrøder fra Sydamerika samt omlægning af EU's landbrugspolitik.

STABIL HØJ ANIMALSK PRODUKTION

Omkring 80 pct. af den danske korn- og planteproduktion anvendes til foder i husdyrproduktionen, hvor svin og kvæg er de største aftagere.

Tabel 1.8

HØSTUDBYTTE I DANMARK						
	1995-99	2007	2008	2009	2010	2011
Udbytte, 1.000 tons:						
Vinterhvede	4.705	4.482	4.979	5.897	4.996	4.746
Vårhvede	39	37	40	44	64	86
Vinterbyg	1.014	856	751	938	784	724
Vårbyg	2.782	2.248	2.646	2.456	2.198	2.526
Rug	415	135	152	238	255	294
Triticale	154	150	185	229	177	138
Havre og blandsæd	154	312	322	315	274	225
Korn i alt	9.201	8.220	9.074	10.117	8.748	8.794
Bælgssæd i alt						
Bjærget halm	3.717	3.071	3.868	4.050	3.307	3.174
Raps	325	589	629	637	580	508
Kartofler	1.512	1.626	1.705	1.618	1.358	1.620
Fabriksroer	3.318	2.255	2.187	1.898	2.356	2.700
Fodersukkerroer	2.380	262	338	380	276	284
Udbytte, mio. afgrødeenheder: ¹⁾						
Kerne, halm og bælgssæd	107,9	87,2	97,2	108,3	93,3	93,6
Rodfrugter	15,3	9,3	9,4	8,6	8,8	10,2
Roetop og ensilage	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Græsmarksafgrøder	27,1	26,8	27,7	31,9	29,1	31,9
Majs til ensilering	3,7	14,2	16,6	18,1	15,7	17,9
Raps	5,3	10,0	10,7	10,9	9,9	8,7
Samlet høstudbytte ²⁾	165,6	151,6	164,7	181,3	156,8	162,3

1) 1 afgrødeenhed = 100 Foderenheder

2) Ekskl. frø til udsæd og gartneriprodukter.

Kilde: Danmarks Statistik

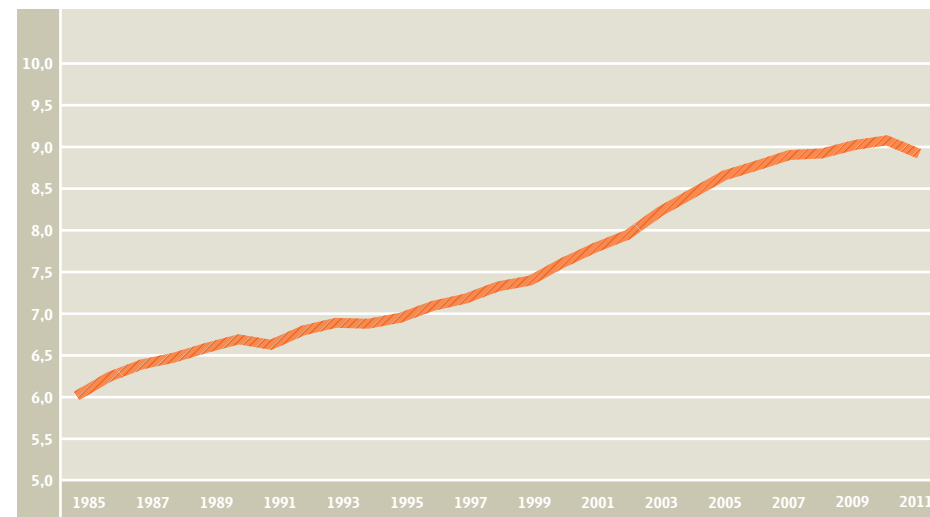
DEN TOTALE
**MÆLKEPRO-
DUKTION ER**
REGULERET AF
MÆLKEKVOTEN
FREM TIL 2015,
OG I 2011 VAR
PRODUKTIONEN
AF MÆLK PÅ I
ALT 4.881 MIO. KG

Den totale mælkeproduktion er reguleret af mælkekvoten frem til 2015, og i 2011 var produktionen af mælk på i alt 4.881 mio. kg. Den danske kvægbestand er stort set halveret siden 1984, hvor mælkekvoten blev indført. Halveringen af kvægbestanden er sket som følge af en markant ydelsesfremgang. I 1984 producerede en malkeko i gennemsnit 5.900 kg mælk årligt, mens den i dag producerer omkring 9.000 kg mælk i gennemsnit. Nogle malkekøer ligger dog betydeligt højere.

Produktionen af okse- og kalvekød var på 145 mio. kg i 2011 og dermed 29 mio. kg lavere end i 2010. Over en årrække har antallet af slagtedyret været faldende, hvilket kan forklares med fremgangen i mælkeydelsen og dermed en mindre samlet kvægbestand.

Produktionen af svinekød blev i alt på 2.008 mio. kg i 2011, hvilket er en stigning på knap 2 pct. sammenlignet med produktionen i 2010. Eksporten af levende slagtesvin steg med 1,6 pct., hvormed 850.000 svin blev sendt til slagtning i udlandet. Eksporten af levende smågrise steg til 7,65 mio. stk. i 2011, hvilket også svarer til en stigning på 1,6 pct. ift. 2010.

Figur 1.9 – Effektivitet i husdyrproduktionen. Mælkeydelse pr. malkeko, 1.000 kg

Kilde: Videncenter for Landbrug

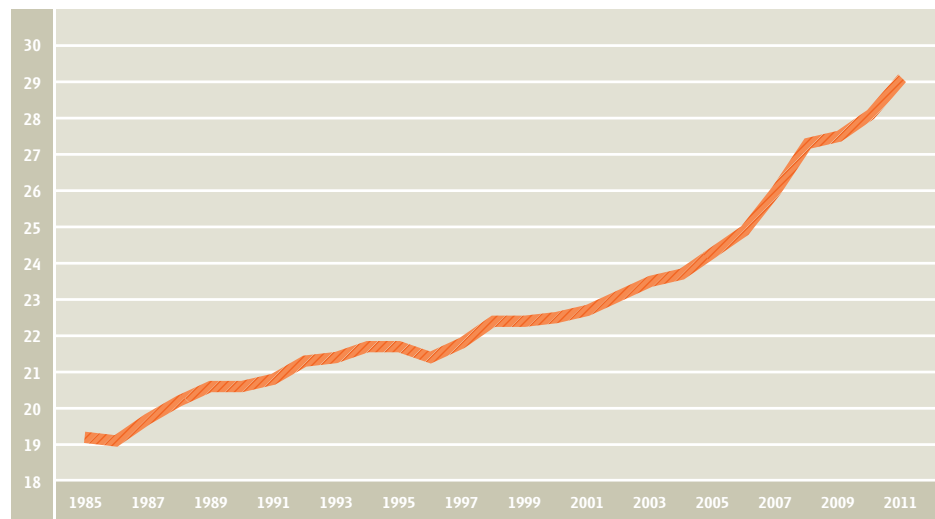
ÆGPRODUKTIONEN VAR I 2010 PÅ 63 MIO. KG, HVILKET ER EN FREMGANG PÅ 2 MIO. KG SAMMENLIGNET MED 2009.

Fremgangen i produktiviteten i svineproduktionen kommer bl.a. til udtryk ved udviklingen i antallet af producerede grise pr. årssø. Det gennemsnitlige antal producerede grise pr. årssø steg fra 28,1 i 2010 til 29,1 i 2011. Over de seneste 30 år er der næsten sket en fordobling i produktiviteten. Det skal hertil bemærkes, at der er stor spredning mellem top og bund i svineproducenternes evne til at forbedre effektiviteten.

Den samlede produktion af fjerkrækød var på 215 mio. kg i 2011 og faldt således med knap 2 pct. i forhold til året før. Slagtninger af høns sker ikke længere på danske slagterier.

Ægproduktionen var i 2011 på 66 mio. kg, hvilket er en fremgang på 3 mio. kg sammenlignet med 2010. De fleste æg går til konsum i Danmark, da de danske forbrugere foretrækker dansk producerede friske æg på grund af den større fødevarerikkerhed. De æg, der importeres til Danmark, er primært industriæg.

Figur 1.10 – Effektivitet i husdyrproduktionen. Producerede grise pr. årssø

Kilde: Videncenter for Landbrug

Minkproduktionen ligger på et uændret niveau med en produktion på 15 mio. skind i 2011. Over 90 pct. af den danske minkproduktion går til eksport. Kina er det vigtigste marked for de danske skind. I Kina sker der videreforarbejdning af skindene, hvorefter de videreeksporteres til andre lande eller afsættes på hjemmemarkedet.

HØJ PRODUKTION I FORHOLD TIL FORBRUG

Danmark har en høj selvforsyningsgrad med de fleste landbrugsvarer. Selvforsyningsgraden er højest for svin, men også for fjerkrækød, korn og mejeriprodukter som ost og smør er selvforsyningsgraden langt over 100. For de væsentligste landbrugsvarer er det kun okse- og kalvekød samt æg, hvor forbruget er højere end den danske produktion.

Tabel 1.11

SLAGTNINGER PÅ SLAGTERIERNE OG EKSPORT AF LEVENDE SLAGTEDYR, 1.000 STK.

	1995-99	2008	2009	2010	2011
Slagtninger på slagterierne:					
Voksnet kvæg og slagtekalve	689	489	481	494	551
Spædekalve	2	0	0	0	0
Søer og orner	437	414	411	437	470
Polte	17	14	11	9	12
Slagtesvin	19.681	20.335	18.885	19.667	20.392
Kyllinger	119.141	100.304	100.132	108.204	106.074
Høns	1.091	0	0	0	0
Får og lam	70	90	90	**	**
Heste og føl	3	3	3	**	**
Eksport af levende slagtedy:					
Voksen kvæg	4	1	2	1	5
Kalve	53	13	18	17	27
Slagtesvin	*241	858	1.107	837	850
Smågrise	*1.001	5.280	7.044	7.530	7.650
Får og lam	10	8	5	***4	***4
Kyllinger	**	10.545	11.859	12.718	12.514

* Opgjort for perioden 1996-2000 ** Manglende observation *** Sken

Kilde: Danmarks Statistik og Landbrug & Fødevarer

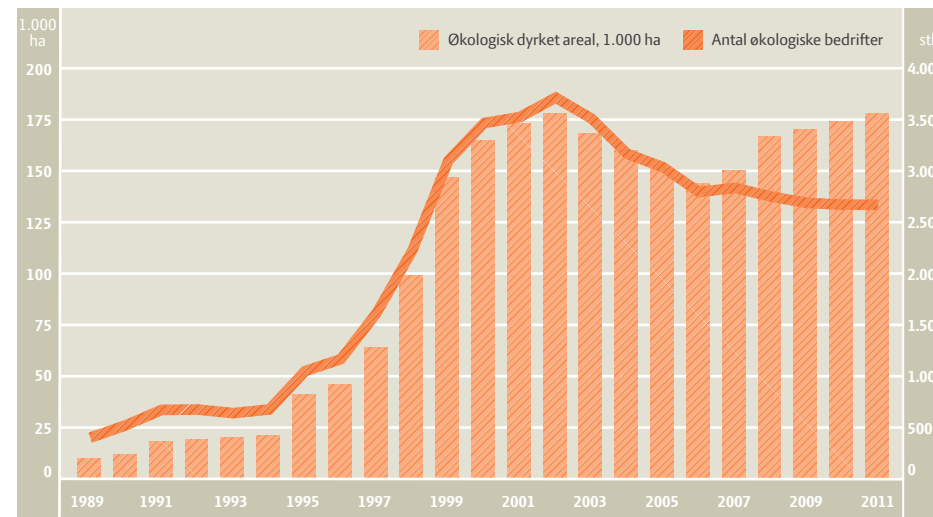
ØKOLOGISKE AREALER STIGER

Ved udgangen af 2011 var der 2.670 autoriserede økologiske bedrifter, og det økologiske produktionsareal var omkring 178.000 ha. Der var tale om en stigning i arealet på ca. 4.000 ha i 2011, mens antallet af økologiske bedrifter er stort set uændret. Disse tal dækker over både nyttilkomne og ophørte økologer samt etablerede økologer, der udvidede deres jordtilliggende.

Den almindelige strukturudvikling i landbruget påvirker også antallet af økologiske bedrifter. I kraft af det uændrede antal økologiske bedrifter, er andelen af økologiske bedrifter i forhold til det samlede antal bedrifter konstant på mellem 6 og 7 pct.

De økologiske bedrifter adskiller sig især fra landsgennemsnittet ved en langt højere andel af bedrifter under 5 ha, ligesom der er en gennemgående lavere andel af mellemstore bedrifter. Årsagen skal findes i, at mange bedrifter producerer nicheprodukter, hvor afsætningsmulighederne er begrænsede set i forhold til konventionelt landbrug.

Figur 1.13 – Udviklingen i antal økologiske bedrifter og det økologiske areal

Kilde: Plantedirektoratet

Tabel 1.12

PRODUKTION, IMPORT, EKSPORT, LAGERÆNDRINGER OG MÆNGDE TIL RÅDIGHED TIL FORBRUG. 2010

	Smør	Ost	Æg til konsum	Okse- og kalvekød	Svinekød	Fjerkrækød	Korn
	mio. kg						
Produktion	34	292	63	141	1.735	185	8.418
+ Import	50	77	64	134	160	55	722
- Eksport	58	263	39	117	1.692	121	2.425
+ / - Lagerforskydning	-1	1	-	-1	5	2	-1.184
= Til rådighed til forbrug	27	105	88	159	198	118	7.899

Anm. Nogle vareområder indeholder reeksport af importerede varer. Fx smør importeret fra New Zealand. Eksport af levende dyr indgår ikke i produktions- og eksporttal. Kornproduktin er korrigeret for lagersvind. Bemærk: Til rådighed til forbrug dækker ikke over hvad der ender i danskernes maver, men omfatter bl.a. også ben og knogler, som bruges andre steder i industrien. Kilde: Danmarks Statistik

ØKONOMISKE FORHOLD

LANDBRUGETS GÆLD STIGER IKKE MERE

Landbrugets samlede gæld var ved udgangen af 2011 på 357 mia. kr., hvormed udviklingen i landbrugets gæld er stagneret sammenholdt med tidligere år. Således steg gælden med 245 mio. kr., hvilket er en vækst på knap 0,1 pct. 75 pct. af gælden var placeret på heltidsbrugene. Den samlede restgæld til realkreditinstitutterne var ultimo 2011 på 272,5 mia. kr., hvilket svarer til godt 76 pct. af landbrugets samlede gæld. 88 pct. af restgælden til realkreditinstitutterne er med variabel rente, og blot 3 pct. har et renteloft. Andelen med variabel rente er således igen steget i forhold til året før.

En renteændring på 1 pct. vil således føre til, at landbrugets renteudgifter som følge af den store andel af variabelt forrentede realkredit- og pengeinstituts gæld vil ændres med ca. 2,7 mia. kr. En del landmænd har dog

LANDBRUGETS SAMLEDE GÆLD VAR VED UD- GANGEN AF 2011 PÅ 357 MIA. KR

via pengeinstitutterne finansielle instrumenter tilknyttet deres variable realkreditlån, som delvist beskytter dem mod virkninger af en renteforøgelse. 62 pct. af landbrugets realkreditgæld var med afdragsfrihed ved udgangen af 2011. Knap 63 mia. kr., svarende til 23 pct. af den samlede realkreditgæld, var baseret på de korte CIBOR- eller EURIBOR-renter med rentetilpasning enten 2 eller 4 gange årligt. Der ses fra 2010 til 2011 et fald i antallet af lån optaget i euro.

Tabel 1.14

LANDBRUGETS RESTGÆLD ULTIMO, MIO. KR.										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
Realkreditinstitutter i alt heraf rentetilpasningslån heraf med renteloft heraf med afdragsfrihed ¹⁾ heraf ydet i euro heraf baseret på CIBOR/EURIBOR	146.010	155.720	169.660	184.380	197.640	220.497	243.725	266.522	271.928	272.504
	52.350	65.670	87.300	109.500	130.990	155.680	187.720	221.860	236.440	240.480
			580	9.150	11.710	13.530	12.320	9.190	8.640	8.090
	2.810	13.510	28.730	44.950	64.700	98.370	128.930	153.580	164.440	168.480
	34.580	38.750	47.220	50.030	60.110	85.572	111.983	146.945	158.589	151.730
						46.309	61.597	59.662	64.341	62.820
Statslån	100	70	90	70	40	59	14	0	0	0
Pengeinstitutter	29.230	32.670	33.590	39.780	45.630	55.377	65.893	62.643	65.948	64.454
Privat realkredit	790	850	930	1.020	2.310	1.817	1.981	1.919	1.938	1.898
Privat gæld i øvrigt	1.640	1.600	2.570	2.690	3.110	3.368	3.650	2.432	1.763	1.766
Varegæld	10.500	11.430	12.390	12.730	13.550	13.721	13.970	14.170	13.599	14.532
Moms, skat mv. Gæld i alt, tinglyst værdi	960	1.110	1.050	1.040	1.090	1.144	1.594	2.300	1.936	2.353
Gæld i alt, kontantværdi	189.230	203.450	220.280	241.710	263.370	295.983	330.826	349.986	357.113	357.506
heraf på heltidsbedrifter	193.360	208.850	223.200	244.140	264.960	295.645	330.279	349.670	356.856	357.101
	142.000	152.430	165.720	174.420	188.040	213.510	236.840	253.250	270.000	270.250

1) Lån med en afdragsfri periode på op til 10 år.

Kilde: Realkreditinstitutterne og Fødevareøkonomisk Institut

Omfatter bedrifter over 10 ha samt bedrifter herunder med en væsentlig landbrugsproduktion. Ekskl. udlån til gartnerier.

Inkl. realkreditgæld på tilforpagtede aktiver.

Den næststørste kreditgiver til landbruget er pengeinstitutterne med et skønnet udlån på godt 64 mia. kr., svarende til 18 pct. af den samlede restgæld. Mange landmænds usikre økonomiske forhold gjorde i 2009 bankerne mere forsigtige i forhold til nye lån, hvormed man for første gang i mange år så, at bankernes udlån til landbruget faldt. Bankernes udlån steg fra 2009 til 2010, mens det igen i 2011 er faldet. Det er dog en generel tendens, at bankerne forsøger at nedbringe balancerne.

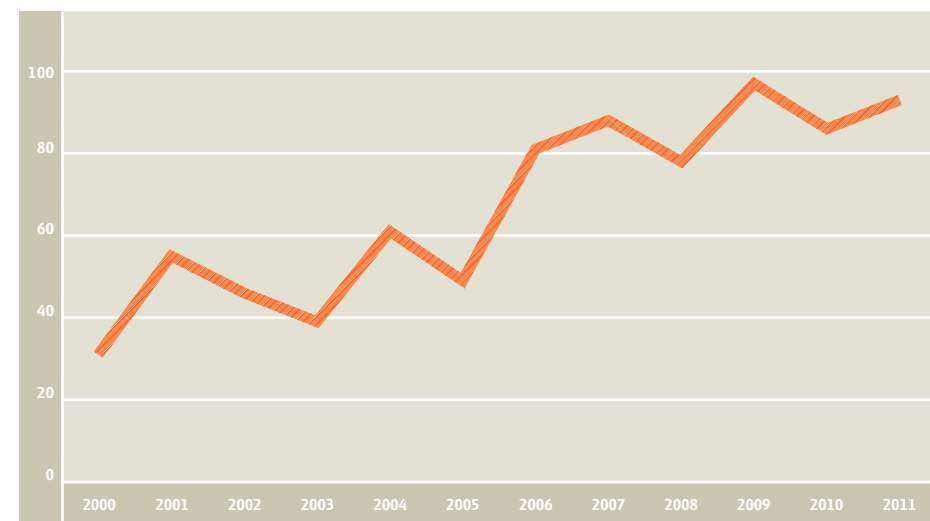
De øvrige gældsposter (varegæld, privat gæld, moms, mv.) tegner sig for 20,5 mia. kr. ultimo 2011, hvilket svarer til knap 6 pct. af det samlede udlån. På denne post er der hermed ingen nævneværdig udvikling i forhold til 2009. Statslån er nu så lille en størrelse, at den er for usikker at opgøre.

RENTETILPASNINGSLÅNENES POPULARITET FORTSÆTTER

Fleks- og rentetilpasningslån blev introduceret på det danske marked i 1997, og siden er deres popularitet steget støt. De danske boligejere finansierer i dag en betydelig del af deres bolig med variabelt forrentede

DEN SAMLEDE RESTGÆLD TIL REALKREDITINSTITUTTERNE VAR ULTIMO 2011 PÅ **272,5 MIA. KR**

Figur 1.15 – Variabelt forrentede lån i andel af landbrugets bruttoudlån hos realkreditinstitutterne, pct.

Kilde: Realkreditinstitutterne

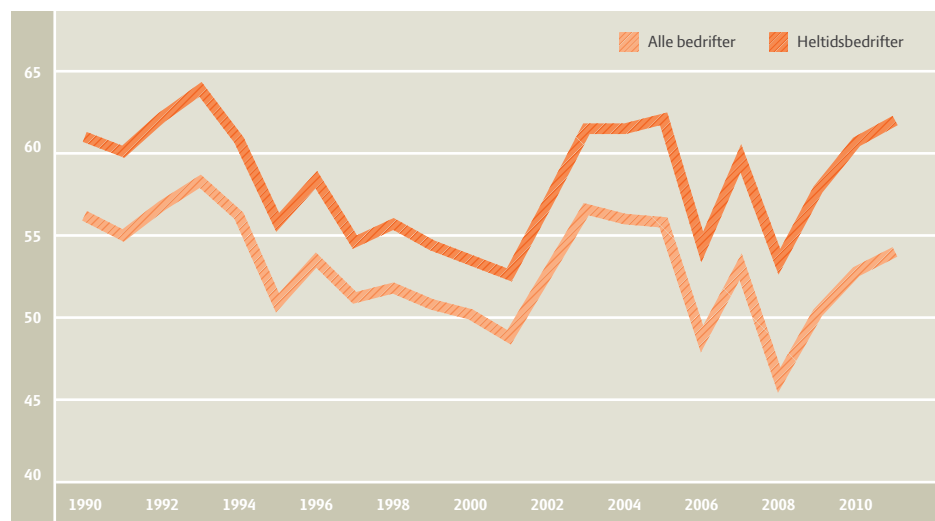
lån. De danske landmænd benytter sig i endnu højere grad af rentetilpasningslån. Landmændene har i stor omfang benyttet rentetilpasningslån med en rentebindingsperiode på 1 år også kaldt F1-lån. I 2011 var 93 pct. af alle nye lån i landbruget rentetilpasningslån.

GÆLDSPROCENTEN STIGER LIDT IGEN

Hvis udviklingen i gælden sættes i forhold til udviklingen i værdien af landbrugets aktiver, fås gældsprocenten. Gældsprocenten på landets landbrug tog et dyk i 2008, men dette fald blev udlignet i 2009. I 2010 og 2011 steg gældsprocenten yderligere, så den for heltidsbedrifter er på 62 pct. og alle bedrifter er på 54 pct. i 2011. Dette dækker over, at gældsprocenten er højere på heltidsbedrifter end deltidsbedrifter. Selvom gælden er steget en smule, skyldes stigningen primært, at værdien af landbrugets aktiver, herunder især ejendomspriserne, er faldet.

Priserne på landbrugsejendomme bar i 2011 fortsat præg af et afmattet ejendomsmarked, og for landbrugsejendomme var pristendensen fortsat faldende. I 2011 var prisen i fri handel i gennemsnit 174.000 kr. pr. ha inklusive bygninger, hvor prisen året inden var på 184.000 kr. pr. ha.

Figur 1.16 – Landbrugets gældsprocent ultimo året

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik

Der er sket en stigning i antallet af handler fra 2010 til 2011, hvilket betyder, at der blev handlet 1.640 landbrugsejendomme i 2011, hvilket svarer til en stigning på 10 pct. ift. 2010.

Antallet af handler har de seneste år været påvirket af finanskrisen. Landmændene kunne ikke længere få finansieret ejendoms køb, og mange landmænd stillede køb i bero, indtil omfanget af krisen stod klar.

Antallet af handler i almindelig fri handel viser en stigning på 9 pct., mens antallet af familiehandler er steget med 14 pct. fra 2010 til 2011. Af de omsatte ejendomme var ca. 29 pct. familiehandler, hvilket er en større andel end tidligere.

PRISERNE PÅ LANDBRUGSEJENDOMME ER FALDET

Priserne på landbrugsejendomme har stort set fulgt samme udvikling som prisen på enfamiliehuse og sommerhuse, dog med en mindre periodemæssig forskydning. Hvor landbrugene som følge af stor optimisme steg i pris gennem 2007 og 2008, var der mere konstante prisforhold i de to andre kategorier. Prisen på landbrugsejendomme toppede i andet kvartal 2008. Priserne er frem til udgangen af 2011 faldet med 30 pct. Priserne på enfamiliehuse og sommerhuse har gennem 2011 set et fald, efter at priserne gennem 2010 oplevede en stigning. Faldet er på hhv. 3 og 4,8 pct.

Priserne på fast ejendom er påvirket af mange faktorer. Grundlæggende er gode finansieringsmuligheder vigtig for prisudviklingen, men det er selvfølgelig også helt afgørende, at landbruget har en god indtjening. Så forventningerne til de fremtidige indtjeningsmuligheder har i høj grad betydning for prissætningen på landbrugsejendomme.

Det bør bemærkes, at en så bred opdeling betyder, at der i enkelte kategorier kan være relativt få handler, hvilket gør, at prisudviklingen skal tages med forbehold. Ydermere bør indekset for gruppen af landbrugsejendomme på mere end 100 ha ikke tillægges for stor vægt, da gruppen dækker over meget forskellige størrelser og typer af ejendomme.

MARKANT FALD I INVESTERINGERNE I LANDBRUGET

Landbrugets investeringer har, som følge af lav rente og gode finansieringsmuligheder, været støt stigende de senere år, men i 2009 faldt landbrugets

ANTALLET AF HANDLER I ALMINDELIG FRI HANDEL VISER EN STIGNING PÅ 9 PCT., MENS ANTALLET AF FAMILIEHANDLER ER STEGET MED 14 PCT. FRA 2010 TIL 2011.

Tabel 1.17

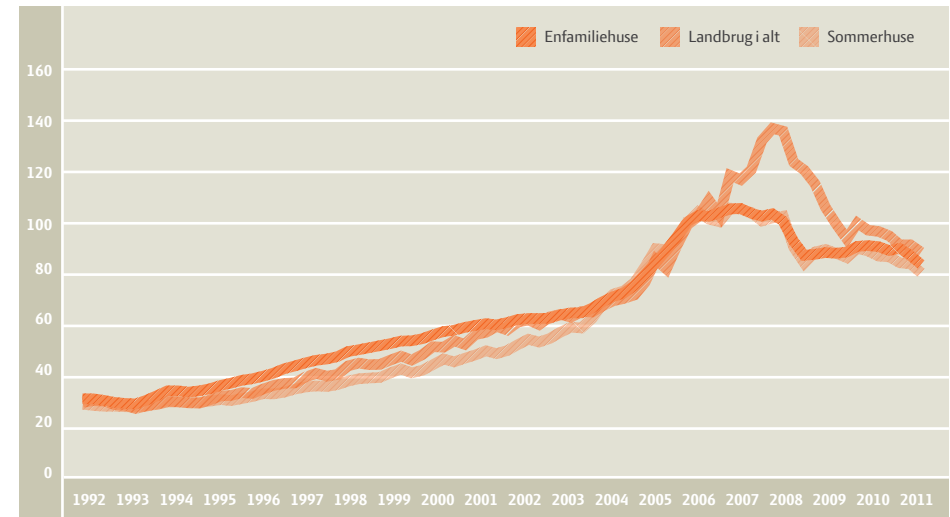
SALG AF BEBYGGEDE LANDBRUGSEJENDOMME 2009-2011 ¹⁾						
	2009		2010		2011	
	Antal salg	Købesum 1.000 kr. pr. ha	Antal salg	Købesum 1.000 kr. pr. ha	Antal salg	Købesum 1.000 kr. pr. ha
Salg i alm. fri handel						
2-5 ha	57	446	58	360	99	417
5-10 ha	269	292	379	281	355	261
10-15 ha	166	227	206	203	229	182
15-30 ha	221	211	315	172	349	156
30-60 ha	157	196	237	165	216	152
60-100 ha	57	225	74	168	82	162
Over 100 ha	11	188	21	171	36	178
I alt	938	219	1252	184	1.366	174
Familiesalg						
2-5 ha	5	304	12	478	16	374
5-10 ha	59	254	61	256	54	210
10-15 ha	43	185	36	154	31	149
15-30 ha	94	172	48	158	60	138
30-60 ha	108	175	30	146	46	133
60-100 ha	54	118	18	114	27	134
Over 100 ha	22	173	12	117	14	98
I alt	385	177	217	144	248	141
Andre salg	19	-	20	-	26	-
Bebyggede landbrugsejendomme, i alt	1.342	-	1.489	-	1.640	-

1) Handelspriser til kontantværdi for jord og bygninger.
Anm.: Data er for handel i hele landet. Kilde: Danmarks Statistik

investeringer. Denne tendens var også gældende for 2010, og danske landmænd anslås at have foretaget investeringer for 7,4 mia. kr., hvormed investeringsaktiviteten er faldet med 53 pct. siden den toppede i 2008.

Baggrunden for det kraftige fald skal findes i en kombination af lange sagsbehandlingstider for miljøgodkendelser af byggeri af nye stalde samt den finansielle situation. Investeringer i svine- og kvægstalde har været hårdest ramt med fald på hhv. 71 og 68 pct. fra 2009 til 2011.

Figur 1.18 – Prisindeks for ejendomssalg efter ejendomskategori og tid, 2006 = 100

Kilde: Danmarks Statistik

LANDBRUGETS SALGSPRISER HAR UDVIKLET SIG POSITIVT

Da boblen sprang og højkonjunktur blev afløst af finanskrisen i slutningen af 2008, ramte det landbrugets bytteforhold hårdt. Bytteforholdet er defineret som forholdet mellem salgspriser og købspriser. Stigningen i landbrugets købs- og salgspriser under højkonjunktoren i 2007 og 2008, blev afløst af store fald, som først er blevet afløst af vedholdende stigninger i 2011.

Fra 2010 til 2011 er både salgs og købspriserne steget. Købspriserne steg dog ikke så meget som salgspriserne, og dermed forbedredes bytteforholdet. Især kornpriserne er steget meget i løbet af 2011, hvilket medfører, at foderomkostningerne også stiger.

Mælkeprisen var meget lav i 2009, hvilket medførte store driftsunderskud for de danske mælkeproducenter. Prisen er dog steget igen i 2010 og 2011 i takt med, at den globale efterspørgsel på mejeriprodukter også er steget. Indtjeningen er stadig under pres som følge af højt omkostningsniveau.

FRA 2010 TIL 2011 ER BÅDE SALGS OG KØBSPRISERNE STEGET.

Prisen på oksekød har været forholdsvis stabil i EU i de seneste år. I 2009 faldt oksekødspriserne ligesom de øvrige landbrugsprodukter, men en god global efterspørgsel i 2010 og 2011 har været med til at holde priserne på et fornuftigt niveau. I 2012 er priserne steget yderligere.

Noteringen på svinekød steg med knap 9 pct. i 2011 i forhold til 2010. Foderomkostningerne er dog samtidig steget, hvilket har presset bytteforholdet i svineproduktionen. De positive effekter af stigende svinekødspriser er derfor ikke slået fuldt igennem.

I 2011 steg priserne på korn markant efter store fald fra 2008 til 2009, efterfulgt af en stigning i 2010. De unormalt lave priser i 2009 skyldtes en stor global produktion i 2008 og 2009, hvilket kombineret med den økonomiske krise fik priserne til at falde drastisk. I 2010 blev blandt andet Ruslands kornhøst ramt af tørke, hvormed udsigten til lave lagre fik priserne til at stige. I 2012 blev USA ramt af tørke, hvilket har presset priserne på korn op i løbet af 2012. Fra 2010 til 2011 steg prisen på byg med 51,2 pct. og hvedeprisen steg med 47,5 pct.

Rapsprisen følger i nogen grad prisen på andre protein- og olieafgrøder. Prisen faldt efter det økonomiske kollaps i 2008, men fastholdt et højere

Tabel 1.19

KONTANTVÆRDIEN AF LANDBRUGETS AKTIVER MV, ULTIMO KALENDERÅRET, MIA. KR.

	1995-99	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
Landbrugsaktiver i alt	173,7	381,5	379,8	520,0	489,9	487,0	473,2
Brugerbolig, personbil m.v.	29,9	38,0	36,5	43,8	49,3	49,4	49,5
Andre erhverv	13,5	22,3	28,1	36,8	52,3	51,6	52,4
Andre aktiver	24,3	41,9	53,9	51,7	52,5	54,0	51,2
Aktiver i alt i selveje	241,4	483,7	498,3	652,3	643,9	641,7	626,2
Heraf finansieret med:							
Gæld	124,5	235,8	264,5	301,6	323,8	336,4	345,1
Egenkapital	116,8	247,9	233,8	350,7	320,1	305,3	281,2

Anm.: Omfatter aktiver og passiver på bedrifter med 10 ha og derover. Ekskl. værdi af tilfornpagtede aktiver.

Kilde: Egen bearbejdning af materiale fra Danmarks Statistik

* Skøn udarbejdet af Landbrug & Fødevarer

Tabel 1.20

LANDBRUGETS SAMLEDE INVESTERINGER, MIO. KR.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Driftsbygninger i alt	4.735	4.744	7.763	7.435	4.023	3.199
Heraf kvægstalde	1.526	1.094	1.955	2.477	1.521	798
Svinestalde	1.798	1.792	3.337	2.295	588	670
Andre driftsbygninger	1.411	1.857	2.471	2.663	1.914	1.730
Maskiner og inventar	5.968	6.594	7.094	7.927	4.152	4.055
Plantager og grundforbedring	145	129	186	358	174	142
Bruttoinvesteringer i alt	10.847	11.467	15.043	15.720	8.350	7.395

Kilde: Danmarks Statistik

niveau end for eksempel hvede i 2009. Fra 2010 til 2011 steg prisen med 44,6 pct.

I 2010 havde våde forhold gjort kartoffeloptagningen problematisk. Det reducerede udbyttet og kvaliteten af kartoflerne, og medførte en forbedret pris frem til sommeren 2011. Derefter faldt prisen igen til et lavt niveau.

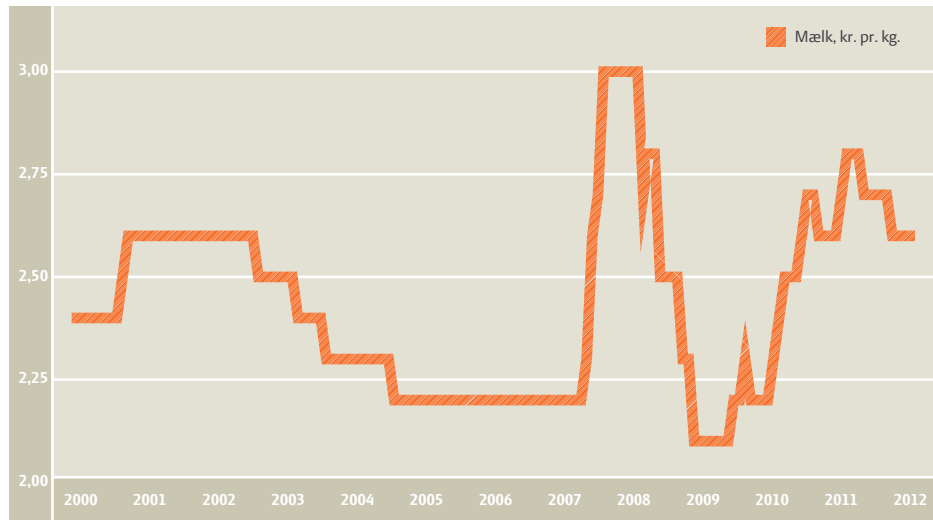
Priserne på kunstgødning og dieselolie var meget høje i 2008 på grund af stor efterspørgsel og den generelle økonomiske højkonjunktur. Da boblen brast i slutningen af 2008, faldt efterspørgslen og priserne. I løbet af 2010 og 2011 er priserne steget lidt igen, og udsigten til større global planteproduktion har øget efterspørgslen og priserne på gødning.

Udviklingen i dieselolieprisen er tæt forbundet til dollarkursen og den generelle udvikling i verdensøkonomien.

Prisen på sojaskrå er steget siden 2006. Da kornafgrøderne faldt i pris i 2009, fortsatte denne stigning. Det skyldes hovedsageligt en stor efterspørgsel fra Kina, som bruger sojaen i deres store svineproduktion. Prisen på foderkorn følger salgsprisen på korn. Foderblandingerne er afhængige af både korn- og proteinprisen, og følger udviklingen i dem begge.

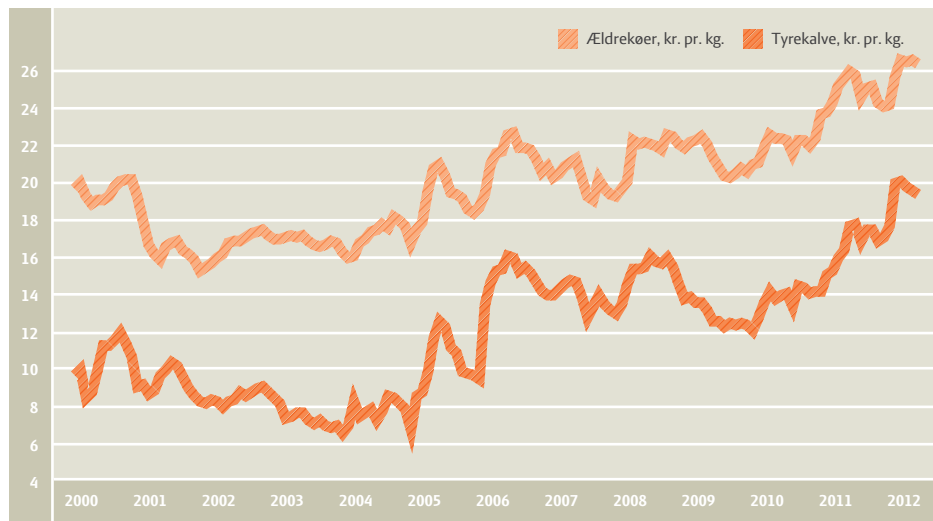
I 2011 STEG PRISERNE PÅ KORN MARKANT EFTER STORE FALD FRA 2008 TIL 2009, EFTERFULGT AF EN STIGNING I 2010.

Figur 1.21 – Udviklingen i landbrugets salg priser

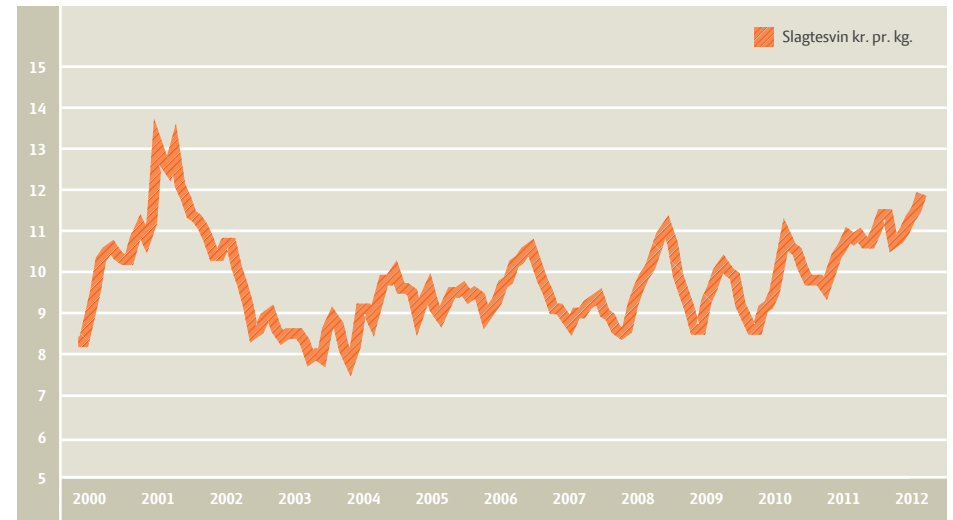
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.22 – Udviklingen i landbrugets salg priser

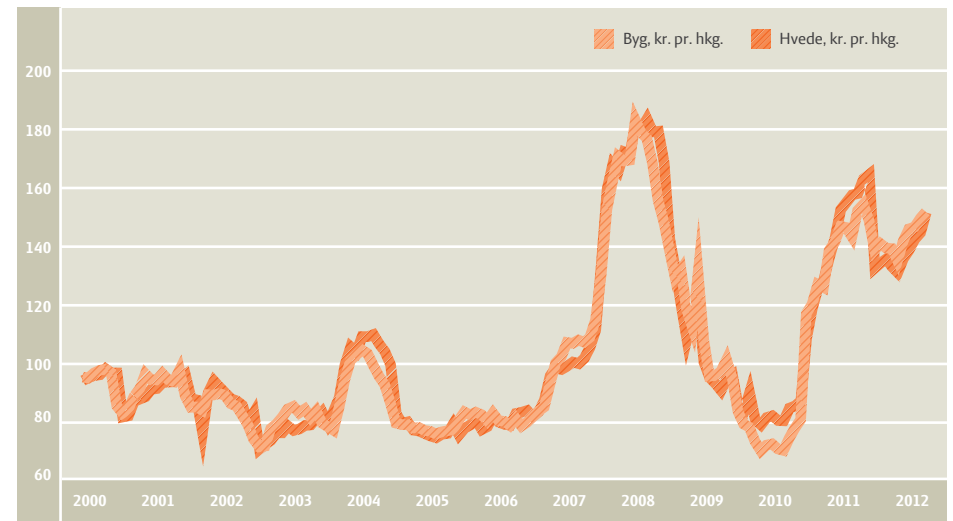
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.23 – Udviklingen i landbrugets salg priser

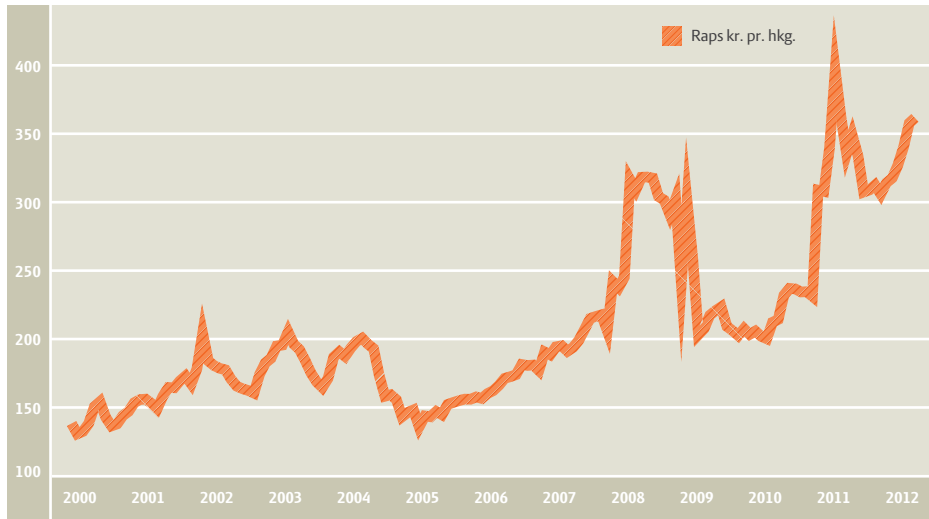
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.24 – Udviklingen i landbrugets salg priser

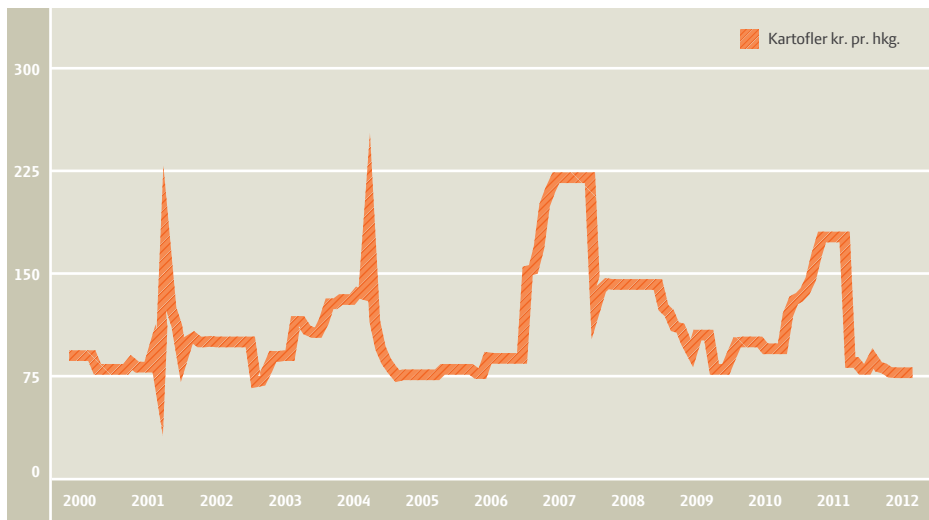
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.25 – Udviklingen i landbrugets salgspriser

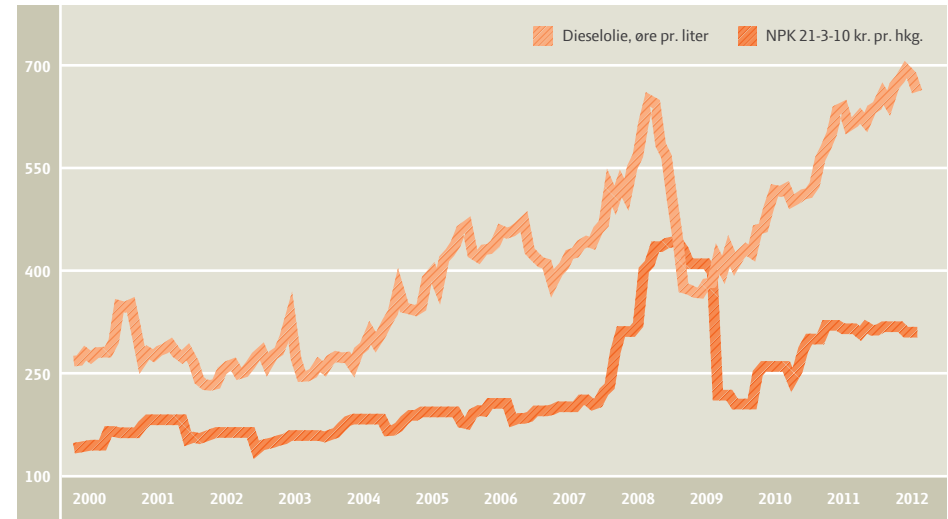
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.26 – Udviklingen i landbrugets salgspriser

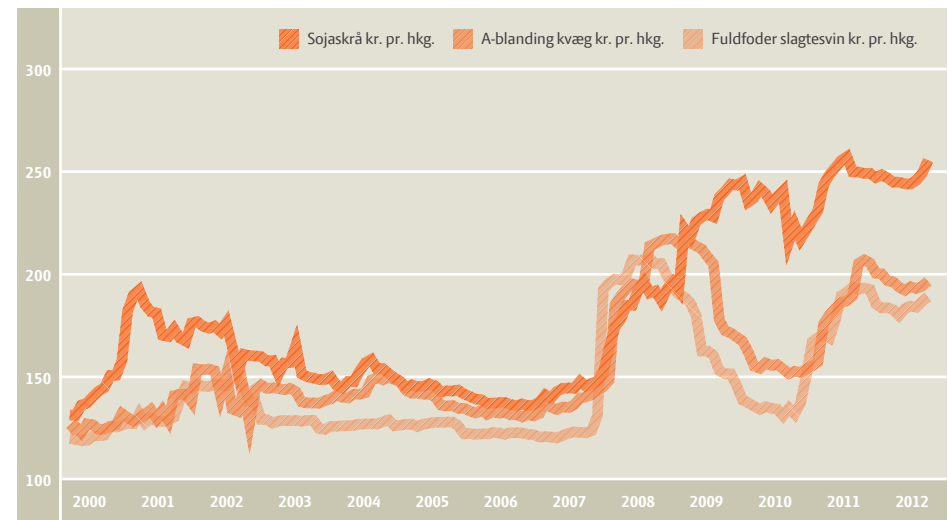
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.27 – Udviklingen i landbrugets faktorpriser

Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.28 – Udviklingen i landbrugets faktorpriser

Kilde: Landbrug & Fødevarer

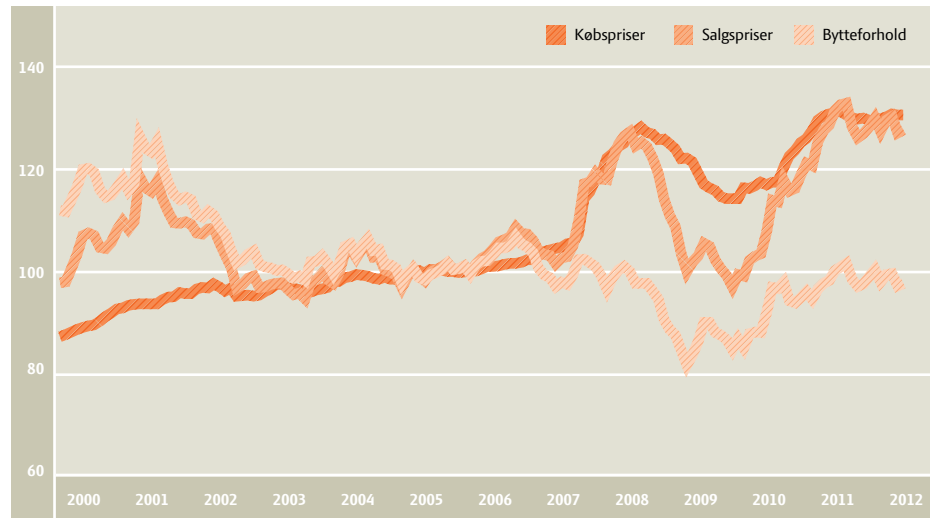
LANDBRUGETS BYTTEFORHOLD ER FORBEDRET

Landbrugets samlede bytteforhold er forholdet mellem salgspriserne og købspriserne. Salgsprodukterne omfatter de produkter, som landmændene producerer, såsom kød, mejeriprodukter, æg, korn, kartofler, osv. Købsprodukterne omfatter de varer, som landmændene har brug for i produktionen såsom diesel, foder, kunstgødning, osv.

For planteproducenterne giver høje kornpriser et højt bytteforhold, mens høje kornpriser giver et lavt bytteforhold for svineproducenterne, da foder i form af korn er grundlaget for svineproduktionen. Høje kornpriser bør dog på sigt give højere salgspriser på kød og dermed betyde et forbedret bytteforhold.

I forhold til bunden i begyndelsen af 2009, er bytteforholdet forbedret med lige knap 14 pct. frem til og med 2011, ligesom 2011 alene har budt på en stigning på godt 6 pct. Det forventes, at bytteforholdet samlet set vil holde niveauet i 2012.

Figur 1.29 – Indeks for landbrugets prisudvikling, 2005 = 100

Kilde: Landbrug & Fødevarer

Tabel 1.30

LANDBRUGETS PRODUKTIONSVÆRDI OG BRUTTOFAKTORINDKOMST, MIO. KR.						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
Planteproduktion:	18.988	23.833	25.088	21.556	23.107	26.652
Heraf:						
Korn i alt	7.484	10.678	10.956	7.914	9.434	12.445
Bælgsæd til modenhed	31	26	23	29	45	37
Industrifrø	799	1.388	1.734	1.310	1.556	1.311
Frø til udsæd	605	607	693	521	493	492
Sukkerroer	639	602	662	786	741	796
Kartofler	921	1.185	1.092	867	869	981
Foderroer, græs mv.	3.194	3.645	3.835	4.237	4.305	4.422
Frugt og grønt	4.856	5.234	5.320	5.207	5.152	5.649
Halm til fyring	459	468	773	685	512	519
Husdyrproduktion:	36.719	37.298	40.017	37.357	41.974	47.701
Heraf:						
Mælk	10.195	11.033	12.954	10.189	12.172	12.894
Okse- og kalvekød	2.387	2.328	2.433	2.169	2.400	2.909
Svinekød	18.998	18.080	19.195	18.086	19.382	21.691
Fjerkrækød	1.141	1.319	1.674	1.480	1.633	1.896
Æg	584	653	737	590	608	633
Pelsdyr	3.140	3.631	2.731	4.596	5.506	7.384
Andet	274	254	293	247	273	294
Tjenesteydelser mv	2.745	2.619	3.209	3.444	3.714	3.701
Lager- og besætningsforskydninger	1.297	1.670	-1.782	-381	2.516	-1.333
Produktionsværdi i alt	59.749	65.420	66.532	61.976	71.311	76.721
Udsæd	1.742	1.984	2.283	2.188	2.082	2.334
Foderstoffer	18.537	22.091	24.469	20.585	21.397	25.757
Gødningstoffer	1.471	1.617	2.729	2.293	1.675	2.365
Bekæmpelsesmidler	1.349	1.450	1.748	1.652	1.662	1.635
Dyrlæge og medicin	1.165	1.162	1.191	1.398	1.310	1.333
Energi	2.969	3.025	3.532	3.059	3.243	3.662
Reparation og vedligeholdelse	3.669	3.716	4.116	4.193	4.469	4.467
Landbrugsmæssige tjenester	3.153	3.456	3.725	3.676	3.656	3.660
Bankomkostninger	3.104	4.077	4.409	4.451	5.391	5.329
Tjenesteydelser	5.879	6.099	6.769	6.751	7.420	7.413
Rå- og hjælpestoffer i alt	43.038	48.677	54.971	50.246	52.305	57.955

Tabel 1.30 – Fortsat

LANDBRUGETS PRODUKTIONSVÆRDI OG BRUTTOFAKTORINDKOMST, MIO. KR.						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
Produktionsværdi - Rå- og hjælpestoffer	16.711	16.743	11.561	11.730	19.006	18.766
+ Produkttilknyttede tilskud	267	266	263	262	301	246
+ Generelle tilskud	7.500	7.352	7.742	7.508	7.313	7.544
- Produktionskatter mv.	1.038	1.017	1.081	1.171	1.272	863
Bruttofaktorindkomst	23.440	23.344	18.485	18.329	25.348	25.693

Opgørelsesmetoden er ændret ved 2008 publikationen.

Egen bearbejdning af materiale fra Danmarks Statistik og Fødevarøkonomisk Institut.

* Foreløbige tal på enkelte poster.

LANDBRUGETS PRODUKTIONSVÆRDI VOKSER

Landbrugets bruttofaktorindkomst har haft en svag fremgang, hvilket betyder, at den er steget med 345 mio. kr. i 2011 i forhold til 2010, hvilket svarer til en procentuel stigning på 1 pct. Stigningen kan især tilskrives, at produktionsværdien er steget betydeligt både for plante- og husdyrproduktionen. Udgifterne til rå- og hjælpestoffer er ikke steget så kraftigt.

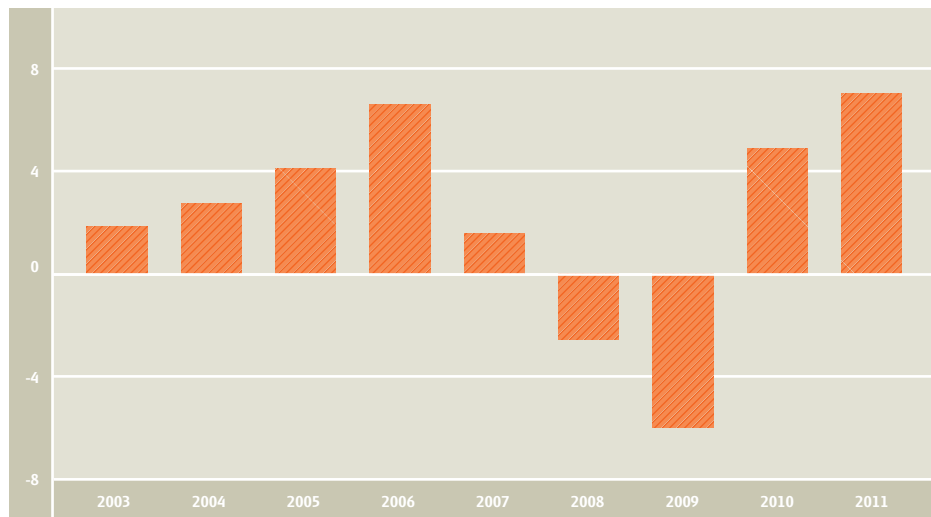
LANDBRUGETS DRIFTSRESULTATER ER IGEN POSITIVE

Fra 2009 til 2010 har landbrugsbedrifterne formået at vende driftsresultaterne fra negativ til positiv og denne tendens fortsatte i 2011, hvor driftsresultatet er steget fra 2010 til 2011. Heltidsbedrifterne havde et samlet overskud på lidt over 7 mia. kr. i 2011, hvilket er en fremgang på 2 mia. kr. Fremgangen skyldes forbedrede priser samt et fortsat lavt renteniveau.

LANDBRUGETS FODERFORBRUG NÆSTEN UÆNDRET

Foderforbruget har ligget forholdsvis stabilt omkring 15 mia. foderenheder de seneste år. Forbruget toppede i 2007 ved et forbrug på omtrent 16 mia. foderenheder, men er faldet siden da, og var i 2011 nået et niveau på under 15,5 mia. foderenheder, hvilket er et lille fald på 130 mio. foderenheder i forhold til året før. Målt i foderenheder er den indenlandske produktion faldet og udgør nu en mindre andel af det samlede foderforbrug end tidligere.

Figur 1.31 – Driftsresultat for heltidsbedrifter, mia. kr.

Kilde: Landbrug & Fødevarer

MARKANT FALD I MEDICINFORBRUGET

Det samlede antibiotikaforbrug til husdyr faldt i 2011 med 15 pct., målt som kilo aktivstof, ifølge Veterinærinstituttets database VetStat. Det er resultatet af landbrugets fokus på at reducere medicinforbruget, og at der løbende arbejdes på at holde et højt sundhedsniveau i staldene.

MILJØMÆSSIGE FORHOLD

Gennem de sidste ca. 20 år er det lykkedes landbruget at øge produktionen, samtidig med at miljøbelastningen er reduceret markant.

FORTSAT FALD I MILJØBELASTNINGEN

Mens de producerede mængder (produktionsværdien målt i faste priser) er steget med ca. 20 pct. siden 1990, har landbruget reduceret kvælstofoverskuddet med 50 pct., fosforoverskuddet med 106 pct., ammoniaktabet med 37 pct. og udledningen af drivhusgasser med 24 pct.

Tabel 1.32

LANDBRUGETS FODERFORBRUG					
Mio. f.e.:	1995/96 -99/00	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Korn og bælgsgød	6.583	6.975	6.100	6.838	6.899
Andre vegetabiliske foderstoffer	1.185	720	554	383	351
Mælk og mælkeprodukter	132	102	99	94	41
Proteinfodermidler	3.033	3.128	2.774	2.777	3.054
Rodfrugter, inkl. top	1.001	381	338	338	322
Græsmarksafgrøder inkl. majs	3.376	4.168	4.380	4.874	4.533
Halm	425	201	243	231	203
Foderforbrug i alt	15.735	15.675	14.488	15.535	15.403
heraf udenlandsk	3.514	4.471	3.721	3.075	3.299
udenlandsk i pct. af total	22%	29%	26%	20%	21%

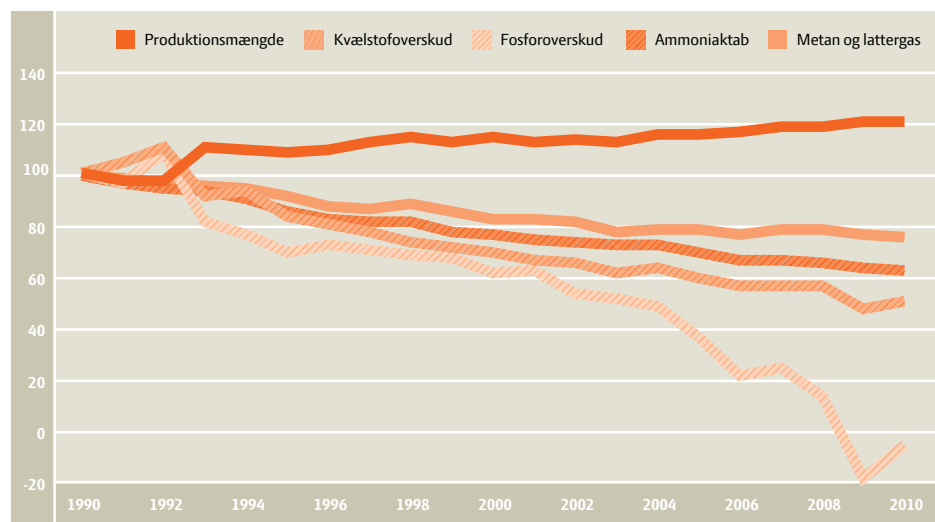
Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 1.33

SAMLET FORBRUG AF ANTIBIOTIKA TIL HUSDYR			
Præparatgruppe	Forbrug i kg		Ændring, pct.
	2010	2011	
Amfenikoler	744	922	23,9
Aminoglycosider	6.209	5.665	-8,8
Cephalosporiner	491	438	-10,8
Fluorokinoloner	19	24	25,1
Kinoloner	838	345	-58,8
Lincomycin	2.891	2.541	-12,1
Makrolider	13.979	10.981	-21,4
Penicilliner (sim.)	27.149	24.782	-8,7
Penicilliner (udv.)	13.038	11.446	-12,2
Sulfa-TMP	14.691	13.193	-10,2
Tetracykliner	35.597	29.445	-17,3
Tiamuliner	10.703	7.551	-29,5
Andre antibiotika	567	438	-22,8
I alt	126.918	107.771	-15,1

Kilde: Fødevarerstyrelsen, VetStat

Figur 1.34 – Produktionsværdi (faste priser) og miljøbelastning Indeks 1990=100

Kilde: Danish Emission Inventory, DMU.

I 2010 havde landbruget et kvælstofoverskud på 193.700 tons, et fosforoverskud på minus 2.500 tons og et ammoniaktab på 71.760 tons. Udledningen af drivhusgasserne metan og lattergas var i 2010 på 9,56 tons CO₂-ækvivalenter.

Ammoniaktabet stammer primært fra svin og kvæg, der tegner sig for henholdsvis 44 pct. og 34 pct. Fjerkræ tegner sig for 7 pct. og gruppen andet for 15 pct.

STÆRKT FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSMILJØ I FØDEVAREERHVERVET

Det stærke forsknings- og udviklingsmiljø på landbrugsområdet, specielt inden for avlsarbejde og foderoptimering, samt forbedret gyllehåndtering, øget anvendelse af efterafgrøder, ekstensiveret arealanvendelsen, fald i anvendelsen af handelsgødning og ændring i jordbearbejdning mv. er blandt de faktorer, der har bidraget til reduktionerne af miljøbelastningen. Fortsat teknologisk udvikling og ny viden forventes at kunne reducere landbrugets miljøbelastning yderligere fremover.

PESTICIDFORBRUGET SVINGER

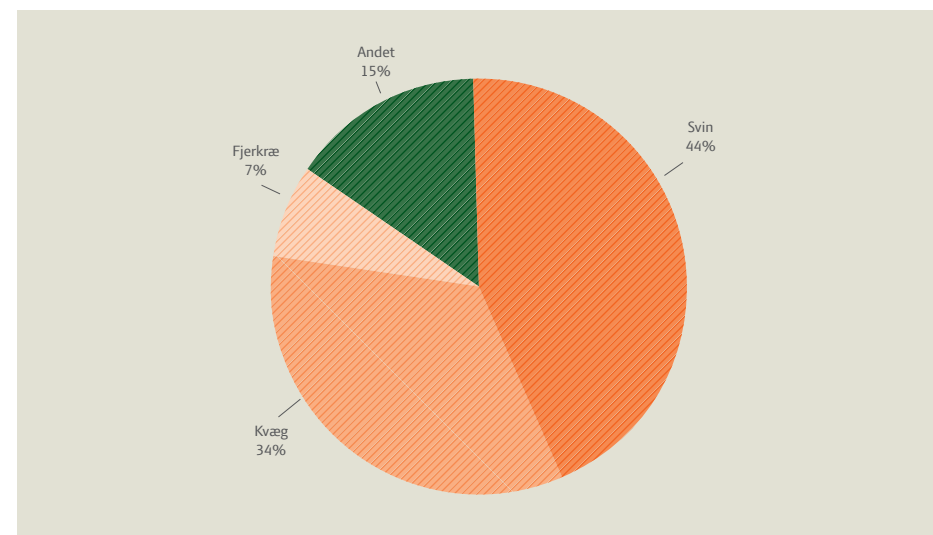
Salget af pesticider til anvendelse i planteavl steg i 2010 med 39 pct. i forhold til 2009, målt i tons aktivstof. Stigningen skyldes især et markant højere salg af herbicider, som steg med 58 pct., mens salget af vækstregulatorer faldt 26 pct., og salget af insekticider faldt 18 pct. Vejrforhold er bl.a. nogle af de forhold, som har stor betydning for forbruget af pesticider.

Som indikator for pesticidbelastningen er hidtil blevet anvendt begrebet behandlingshyppighed, men der er nu indført en ny indikator, der i modsætning til den tidligere indikator tager højde for pesticidernes sundheds- og miljømæssige belastning. Indikatoren benævnes PesticidbelastningsIndikator, PBI.

PBI er steget med 30 pct. i måleperioden fra 2007 til 2010. Årsagen til stigningen er blandt andet de seneste års mange milde vintre, som har medført øgede forekomster af en række ukrudtsarter og skadedyr.

SALGET AF PESTICIDER TIL ANVENDELSE I PLANTEAVLEN STEG I 2010 I FORHOLD TIL 2009.

Figur 1.35 – Fordeling af ammoniaktab fra husdyrgødning fordelt på dyretyper, 2010

Kilde: Danish Emission Inventory for Agriculture, DMU 2012

Danmark ligger dog fortsat langt under niveauet i sammenlignelige lande, f.eks. Tyskland, Frankrig og Storbritannien, hvilket hænger sammen med, at landbrugsrådgivningen i Danmark har et velfungerende samarbejde med forskningen og et strengt system for godkendelse af pesticider. Endvidere er der pr. 1. august 2011 indført en 25 meters sprøjtefri beskyttelseszone om indvindingsboringer til almene vandværker.

I årene før 2007 er der endvidere sket en kraftig reduktion i de fleste enkeltindikatorer. For eksempel er hormonforstyrrende stoffer faldet fra indeks 100 til indeks 21 fra 1992 til 2006.

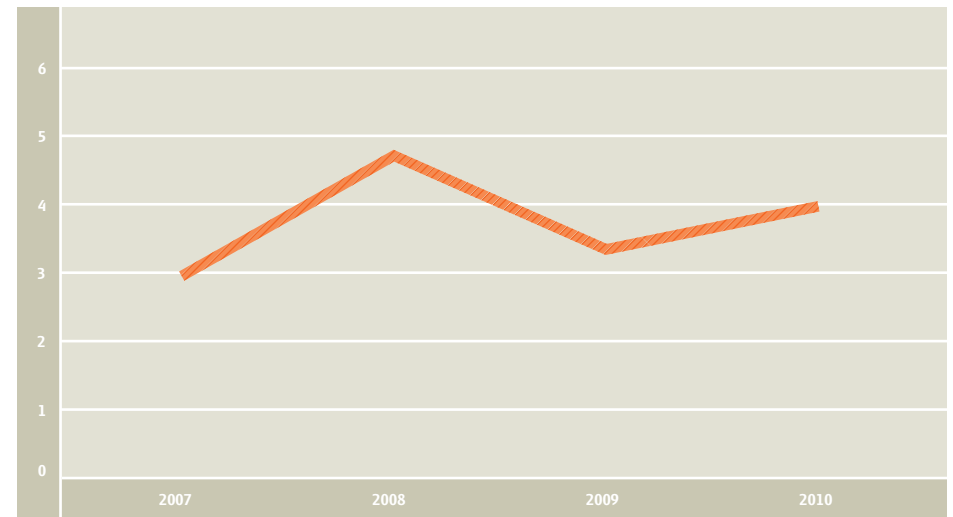
Tabel 1.36

ENGROSSALG AF BEKÆMPELSESMIDLER, TONS AKTIVSTOF						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hovedgruppe:						
Herbicer	2.308	2.479	2.583	2.927	2.012	3.172
Vækstregulatorer	209	140	148	287	262	195
Fungicider ¹⁾	693	536	557	864	484	491
Insekticider ¹⁾	36	57	28	38	40	33
I alt	3.246	3.212	3.316	4.116	2.798	3.891

1) Bejdsemidler er ikke medtaget.

Kilde: Miljøstyrelsen

Figur 1.37 – Udvikling i pesticidebelastningsindikatoren, PBI

Kilde: Miljøstyrelsen: Pesticidbelastningen fra jordbruget 2007–2010. Orientering fra Miljøstyrelsen Nr. 1, 2012.

Forarbejdning & distribution

De danske fødevarer virksomheder er blandt nogle af Danmarks største virksomheder. Også i en international målestok er fødevarer virksomhederne store. Virksomhederne skaber betydelig værdi for det danske samfund via en stor eksport, mange arbejdspladser samt en betydelig forskningsindsats. Salget af fødevarer sker gennem dagligvaresektoren, som er præget af en stor andel af discountbutikker.

350 mia.

Fødevarer virksomheder og virksomheder som sælger fødevarer omsætter for over 350 mia. kr.

3 store

Der er tre store **dagligvarekæder i DK** (Coop, Dansk Supermarked og Supergrø).
Læs mere på s. 65

150.000

arbejder i de danske fødevarer virksomheder både i DK og udlandet.
Læs mere på s. 53

1/3

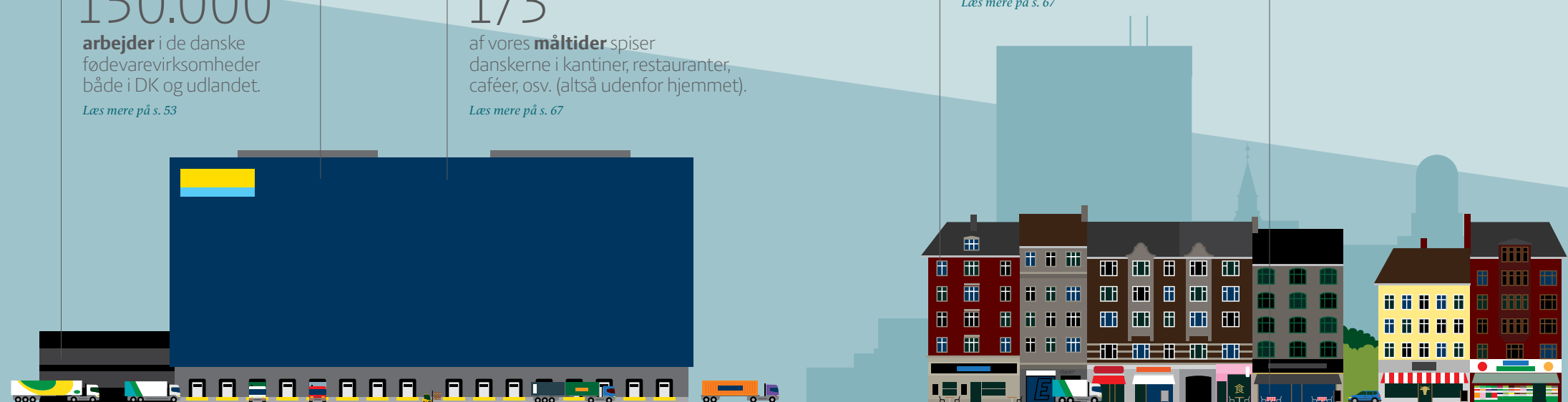
af vores **måltider** spiser danskerne i kantiner, restauranter, caféer, osv. (altså udenfor hjemmet).
Læs mere på s. 67

2/3

af vores måltider **spiser vi hjemme**.
Læs mere på s. 67

3.057

dagligvarebutikker i DK hvor fødevarerne sælges. Af dem er **1.423** discountbutikker.
Læs mere på s. 66

DE DANSKE FØDEVAREVIRKSOMHEDER

Mange danske fødevarer virksomheder er store både i en national og international sammenhæng. Med fødevarer virksomheder som Arla, Danish Crown og DLG er Danmark sat på verdenskortet med virksomheder, der opererer globalt, og forsyner et stort antal markeder med produkter fra blandt andet mejeri-, slagteri- og grovvaresektoren. Flere danske fødevarer virksomheder er andelsvirksomheder og indgår ofte ikke i de internationale opgørelser over store fødevarer virksomheder.

Andelsbevægelsen blev dannet i slutning af 1800-tallet, og er som organisationsform karakteriseret ved, at leverandørerne til virksomheden også er ejerne. Denne selskabsform giver en unik mulighed for at koordinere og optimere værdikæden fra jord til bord bl.a. til gavn for fødevarer sikkerheden, kvaliteten og leveringssikkerheden. Denne selskabsform sætter derfor i høj grad sit præg på strukturen blandt de danske fødevarer virksomheder i form af høje koncentrationsgrader i de enkelte sektorer.

MEJERIERNE ØGER DE INTERNATIONALE AKTIVITETER

I modsætning til mange andre lande i verden har den danske mejerisektor oplevet høj stabilitet i mælkeproduktionen i de seneste årtier. Dette skyldes især EU's landbrugspolitik, som sætter kvoter for hvor meget mælk, der må produceres i de enkelte EU-lande. Produktionen i Danmark er steget de seneste år som følge af en mindre kvoteforhøjelse.

Danmark udnytter sin kvote til fulde modsat mange andre EU-lande, hvilket er et udtryk for en høj konkurrencedygtighed på salgsprodukterne samt konstante produktivetsgevinster i produktionen. Eksempelvis er mælke-udbyttet pr. ko steget med mere end 20 pct. i perioden 1996 til 2011.

Koncentrationstendensen ses også i mejerisektoren. Siden 1996 er antallet af mælkeproducenter faldet med omtrent 65 pct., hvilket bl.a. skyldes den øgede konkurrence, som stiller krav til maksimal udnyttelse af stor-driftsfordele. Andelsformen er udpræget inden for mejerisektoren, hvor 96,5 pct. af den indvejede sødmælk indvejes hos et andelsmejeri.

Den danske mejerisektor er generelt meget eksportorienteret, hvor omkring 2/3 af produktionen eksporteres. Stort set alle danske mejerivirk-

MEDE FØDEVARE-
VIRKSOMHEDER
SOM ARLA, DANISH
CROWN OG DLG ER
DANMARK SAT PÅ
VERDENSKORTET

Tabel 2.1

STØRSTE FØDEVAREVIRKSOMHEDER I DANMARK I 2011, 1000 KR.

Rank ¹⁾	Firmanavn	Omsætning	Antal ansatte
5	Carlsberg	60.054	41.402
9	Arla Foods	49.030	16.215
12	Danish Crown	45.211	23.500
15	DLG	39.364	4.999
16	Coop Danmark	38.290	35.906
21	Dagrofa	22.928	4.009
31	Danisco	13.706	6.800
34	Danish Agro	13.347	1.436
104	Chr. Hansen	4.290	2.229
106	Royal Greenland	4.249	1.934
107	DLA Agro	4.221	-
112	Tican	4.001	1.834
122	Royal Unibrew	3.775	2.210
124	F. Uhrenholt Holding	3.735	659
131	Scanmills	3.387	9
135	Nordic Sugar	3.354	626
144	Agro Supply	3.230	-
167	Dan Agro Holding (Hedegaard)	2.290	261
189	Dansk Landbrugs Frøelskab	2.001	662
190	Kangamiut Holding	1.998	48
195	Polar Seafood Greenland	1.944	956
200	Aarhuskarlshamn Denmark	1.803	368
216	Nordic Seafood	1.648	96
238	Lantmännen Danpo	1.472	700
271	Lantmännen Unibake	1.273	671
286	Kraft Foods Danmark	1.214	129
290	Kurt Skare Holding	1.200	396
299	Toms Gruppen	1.165	698
302	HedeDanmark	1.146	571
322	Alfa Laval Danmark	1.067	474
329	Vestjyllands Andel	1.058	114
332	BHJ	1.044	277
336	Unilever Danmark	1.031	201
337	Gasa Group	1.028	245
357	Lantmännen Schulstad	959	614
369	Arovit Petfood	924	374
371	Pernod Ricard Denmark	914	296
404	Rynkeby Foods	834	243
420	Harboes Bryggeri	810	213
423	Koff (Kohberg)	807	435
435	Lantmännen	783	224

1) Top 1.000 placering blandt alle virksomheder

Tabel 2.1 – Fortsat

STØRSTE FØDEVAREVIRKSOMHEDER I DANMARK I 2011, 1000 KR.			
Rank ¹⁾	Firmanavn	Omsætning	Antal ansatte
449	Vilomix	756	60
455	Daka	737	241
462	Bisca	728	370
470	Beauvais	710	257
490	Nestle Danmark	667	233
491	AGCO Danmark	661	129

1) Top 1.000 placering blandt alle virksomheder

Tabel 2.2

INDVEJNING AF MÆLK OPDELT PÅ ANDELS- OG PRIVATVIRKSOMHEDER					
	2007	2008	2009	2010	2011
Total indvejning, mio. kg	4.484	4.580	4.734	4.831	4.800
Andelsvirksomheder	96,4%	93,9%	96,4%	96,4%	96,5%
Privatvirksomheder	3,6%	6,1%	3,6%	3,6%	3,5%

Kilde: Mejeristatistik 2011

Tabel 2.3

UDVIKLING I ANTALLET AF SVINESLAGTERIER						
	1980	1990	2008	2009	2010	2011
Andelslagterier	18	5	2	2	2	2
Privatslagterier	2	8	10	10	8	8
I alt	20	13	12	12	10	10

Kilde: Statistik 2011, svineköd

somheder eksporterer, men den store eksport bæres dog især af Arla, som med en omsætning på knap 50 mia. kr. er blandt Europas største mejerivirksomheder.

SLAGTERIERNE ER INTERNATIONALE VIRKSOMHEDER

Den danske svineködssektor har også oplevet en iøjnefaldende strukturel udvikling i de seneste årtier. Fra 1970 til 2011 er antallet af svine-slagterier faldet fra 54 til 10, hvor Danish Crown og Tican er de største tilbageværende slagterier – begge af andels-selskabsformen.

Leverandørstrukturen har fulgt samme udvikling de seneste år, hvormed stordriftsfordelene i produktionen i stigende grad bliver udnyttet. Hvor 92 pct. af leverandørerne i 1990 leverede op til 5.000 slagtesvin årligt, var situationen i 2011, at 59 pct. af leverandørerne leverede svin i størrelsesordenen fra 5.000 til 20.000 svin på årlig basis.

Antallet af slagtninger på dansk grund er de seneste par år steget til trods for, at der er en stigende eksport af danske smågrise til Tyskland. Eksporten af smågrise er siden 2006 blevet fordoblet.

KREATURSLAGTERIERNE BLIVER MERE KONCENTRERET

Udviklingen i antallet af slagtninger har i de senere år været stort set uændret med tendens til nedgang. 2010 og 2011 brød dog med tendensen og viste en fremgang på hhv. 3,1 pct. og 3,7 pct. i antallet af slagtninger. Den stabile produktion skyldes især, at okseködsproduktionen er meget tæt forbundet med produktionen af mælk, der ligeledes er meget stabil som følge af EU's mælkevotesystem.

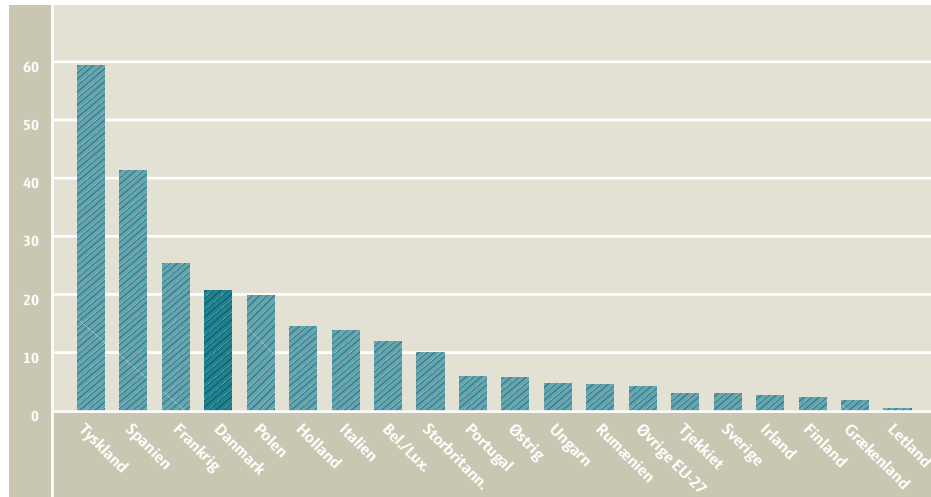
Den typiske besætningsstruktur har også ændret sig i løbet af de senere år, og tendensen sigter klart imod større besætninger, således at de enkelte landbrugs arbejdskraft og kapital kan udnyttes optimalt.

På trods af en forholdsvis høj koncentration er branchen for okse- og kalveköde knapt så koncentreret som for svineköd. De tre største slagterier er Danish Crown, Århus Slagtehus og A/S Hjalmar Nielsen, som i 2011 til sammen slagtede godt over 80 pct. af kreaturerne i Danmark.

Der slagtes i Danmark godt 500.000 kreaturer årligt. Et niveau som adskiller sig fra de ledende lande i EU, som Frankrig, Tyskland og Italien,

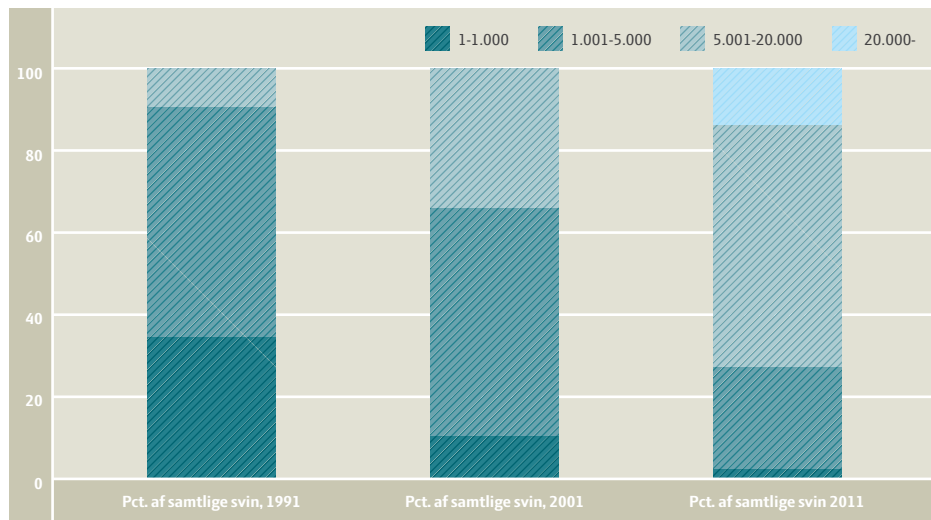
FRA 1970 TIL 2011
ER ANTALLET AF
**SVINESLAGTE-
RIER** FALDET
FRA 54 TIL 10.

Figur 2.4 – Svineslagtninger (mio. stk.) i EU, fordelt efter land, 2011

Kilde: Statistik 2011, svinekød

Figur 2.5 – Leverandørstrukturen i Danmark, andele

Kilde: Statistik 2011, svinekød

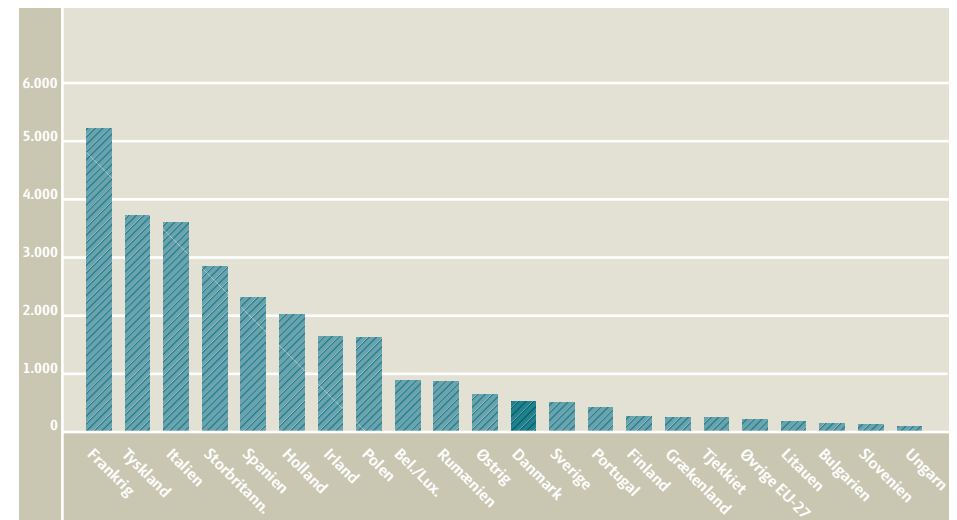
Tabel 2.6

KREATURSLAGTERIERNES ANDEL AF SLAGNINGERNE, PCT.

Virksomhed	2011 (52 uger)
Danish Crown A/S	59,21
Århus Slagtehus	14,49
A/S Hjalmar Nielsen, Aalestrup	8,41
Hadsund Kreaturslagteri A/S	4,55
Herlufmagle Kreaturslagteri A/S	4,26
Kjellerup Eksportslagteri A/S	2,51
Henrik Hansens Kreaturslageri	0,67
Harald Hansens Efterfølger I/S	0,47
Øvrige slagtinger	5,42

Kilde: Årsstatistik 2010, Okse- og kalvekød

Figur 2.7 – Antal kvægslagtinger (1.000 stk.) i Europa, fordelt efter land, 2011

Kilde: EUROSTAT, GIRA, Kommissionen og Landbrug & Fødevarer

hvor der årligt slagtes flere millioner. I et internationalt perspektiv indtager Danmark en plads som nummer 12, når det angår lande, der slagter flest kreaturer i EU.

FØDEVAREFORSKNING

FØDEVAREFORSKNINGEN SKABER VÆRDI FOR DANMARK

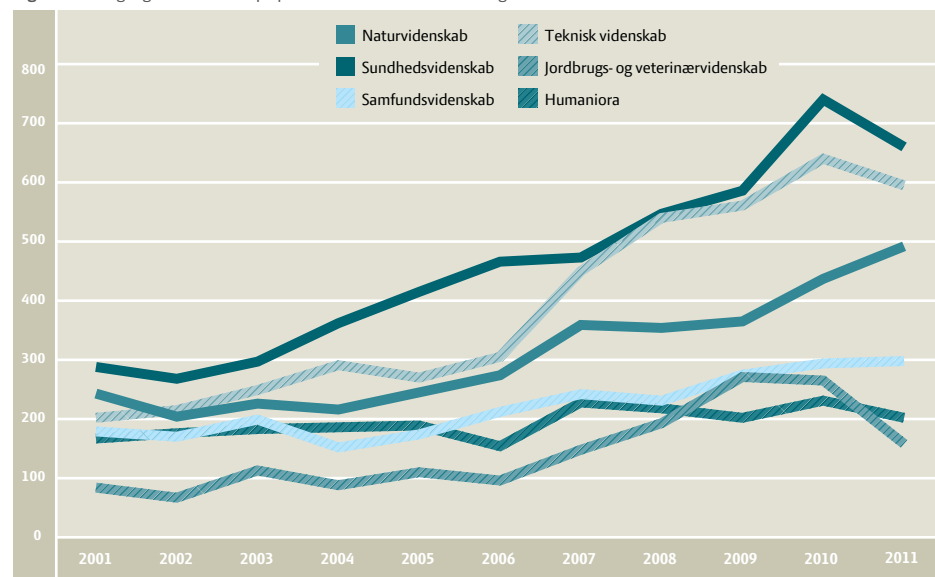
Fødevaresektoren har en afgørende betydning for det danske samfund, herunder den danske eksport og beskæftigelse. I en globaliseret verden konkurrerer fødevaresektoren dog i fortsat højere grad på viden, som i dag er blevet et af de vigtigste råstoffer, vi besidder i Danmark. Netop derfor er det vigtigt, at den danske fødevaresektor understøttes af en stærk forskningssektor, og i forhold til videnskabelig produktion har Danmark også længe haft en stærk international position.

Blandt andet er der i Danmark fortsat flere kloge hoveder, som vælger at beskæftige sig med fødevaresektoren. Et specifikt mål herfor er tilgangen af Ph.D-studerende, hvor området jordbrugs- og veterinærvidenskab i det seneste årti har oplevet en stor procentuel tilgang af studerende med en stigning på 88 pct. fra 2001 til 2011. Netop en tendens som denne er, og vil i fremtiden være, med til at sikre, at fødevareerhvervet får tilført ny viden, som kan understøtte erhvervets vækst og konkurrencedygtighed.

Ydermere er de danske fødevareforskere dygtige til at hente midler fra EU. Hvad angår hjemtag fra særprogrammet "Cooperation" under EU's 7. rammeprogram, har Danmark pr. 1. november 2009 hjemtaget 22,5 mio. euro under temaet fødevarer, landbrug, fiskeri og bioteknologi, hvilket svarer til 3,7 pct. af de samlede EU-midler under temaet. Således er det danske hjemtag det tredjestørste i EU, kun overgået af Finland og Holland, når man betragter hjemtaget i forhold til befolkningsstørrelse. Med et gennemsnitligt hjemtag for EU-27 på 1.070 euro pr. 1.000 indbyggere, placerer Danmark med 4.083 euro sig ydermere væsentligt over gennemsnittet.

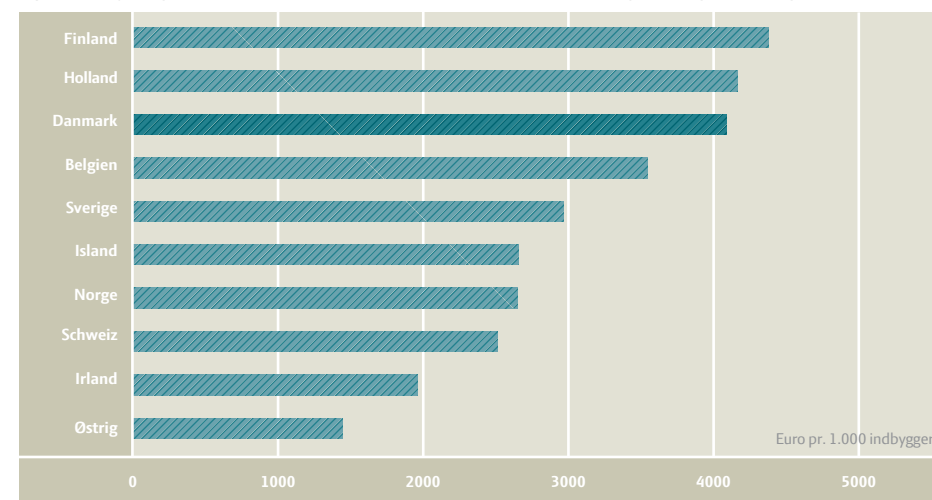
FØDEVARE-SEKTOREN HAR EN AFGØRENDE BETYDNING FOR DET DANSKE SAMFUND.

Figur 2.8 – Tilgang af studerende på ph.d. uddannelserne efter tid og hovedområde

Kilde: Danmarks Statistik

Figur 2.9 – Hjemtag af midler under EU-Kommissionen fra temaet fødevarer, landbrug, fiskeri og bioteknologi pr. 1.000 indb.

Kilde: Figuren bygger på data fra EU-kommissionens E-CORDA-database 1. november 2009. Data er udtrukket af EuroCenter. Befolkningsdata stammer fra Eurostat.

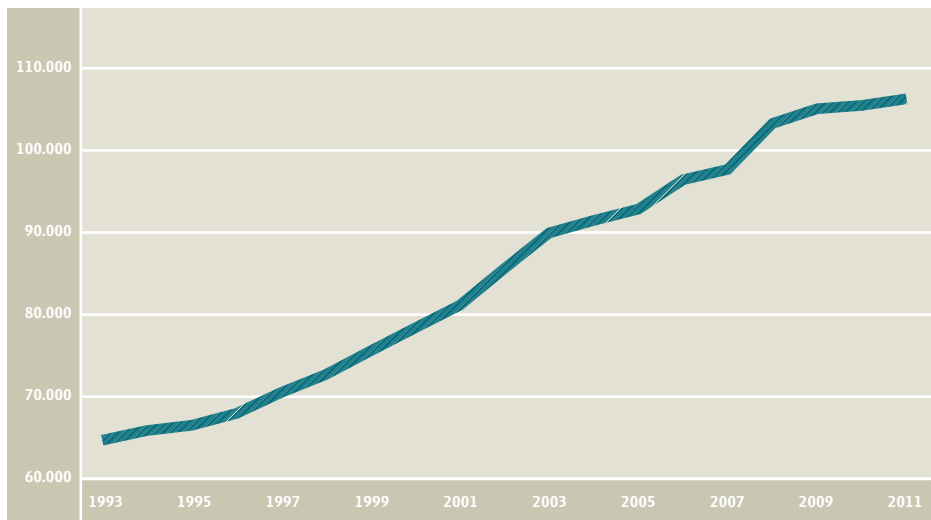
DISTRIBUTION AF FØDEVARER

DISCOUNTBUTIKKER ER NUTIDENS NÆRBUTIK

Pris er en fortsat vigtigere parameter, når danskerne køber dagligvarer, hvilket understøttes af discountbutikkernes konstante fremgang. I 2011, som var præget af lavkonjunktur og svækket forbrugertillid, gik discountbutikkernes omsætningsandel stadigvæk frem. Ligeledes satser discountsektoren, som én af de få butikstyper, fortsat på en større markedsdækning på trods af, at over 30 pct. af alle dagligvarebutikker i 2011 allerede kunne karakteriseres som discountbutikker. Discountbutikkernes fremgang har primært ramt de traditionelle supermarkeder. Der var 1.423 discountbutikker i 2011, og de er nu stærkt repræsenteret regionalt også i mindre bysamfund. Målt på omsætningen udgør discountbutikkerne omkring 1/3 af dagligvaremarkedet.

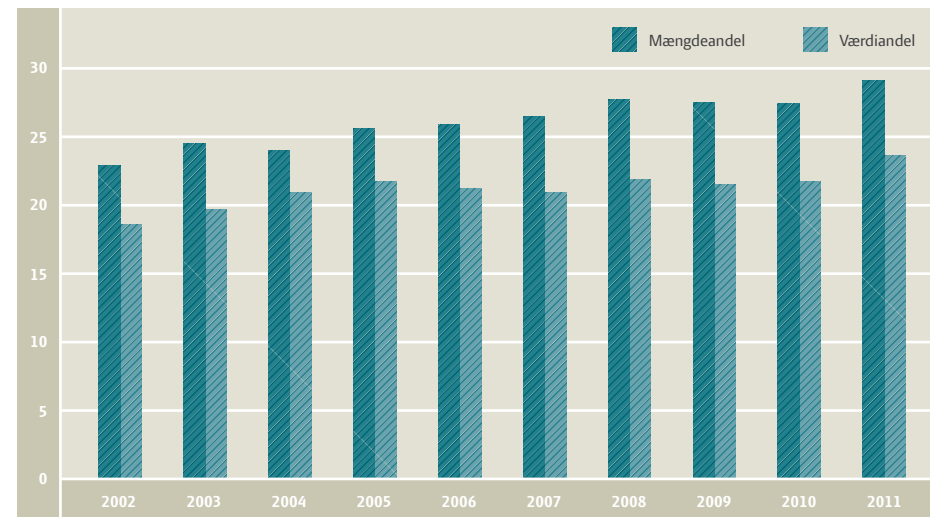
I Danmark ses også, at en fortsat større andel af dagligvareomsætningen genereres fra private labels, som er detailkædernes egne varemærker. Private labels kan både være produktserier, hvor fokus er på en lav pris, men det kan også være produkter, hvor der er tale om en særlig høj kvalitet.

Figur 2.10 – Total dagligvareomsætning i mio. kr., 1993–2011

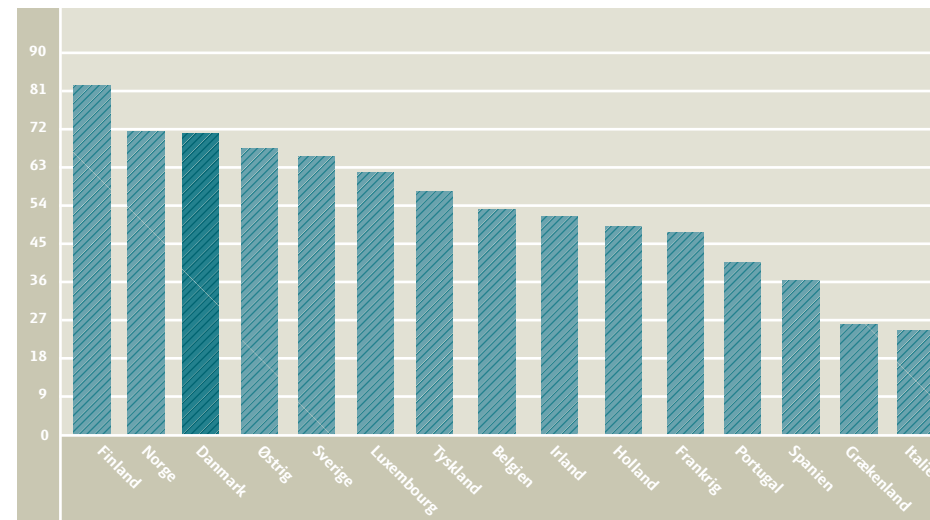
Kilde: Dansk Dagligvarehandel, 10 årsstatistik

Figur 2.11 – Private labels' markedsandel, pct.

Kilde: PLMA's 2010 International Private Label Yearbook

Figur 2.12 – Markedsandelen for de tre største dagligvarekæder i udvalgte europæiske lande, pct.

Kilde: IGD Retail Analysis

I 2011 kom knap 24 pct. af dagligvareomsætningen og godt 29 pct. af den omsatte mængde fra private labels. Private labels forventes at opnå større markedsandele i de kommende år.

DANSKE DAGLIGVAREKÆDER SMÅ I EUROPÆISK SAMMENHÆNG

At kæderne inden for dagligvarehandlen bliver færre men større, er både en regional og global tendens. Det ses også i en europæisk sammenhæng, hvor man i flere lande ser koncentrationsgrader på over 50 pct. I Danmark så man i 2011 én af de højeste markedskoncentrationer, kun overgået af Norge og Finland. Årsagen skal blandt andet findes i det lave markedspotentiale, som flere internationale detailvirksomheder ser i de skandinaviske markeder. Etableringsomkostninger og de relativt begrænsede indtjeningsmuligheder afholder dermed en del udenlandske detailhandelsvirksomheder fra at etablere sig i Danmark.

Generelt er det europæiske dagligvaremarked præget af mange store detailkæder, der opererer på flere udenlandske markeder. Mange opretholder omsætningsniveauer, som er op til ti gange så høje som i Danmark. I denne situation opnår større udenlandske detailkæder forhandlingspositioner, der er meget fordelagtige i forhold til deres leverandører, ligesom skalafordele i distributionen udnyttes mere optimalt.

GENERELT ER
DET EUROPÆISKE
DAGLIGVARE-
MARKED PRÆGET
AF MANGE STORE
DETAILKÆDER.

Tabel 2.13

STØRSTE DAGLIGVAREKÆDER I EUROPA

Virksomhed	Omsætning, mio USD (2010)	Oprindelsesland
Carrefour	119.642	Frankrig
Tesco	92.171	Storbritannien
Metro	88.931	Tyskland
Schwarz	79.119	Tyskland
Aldi	67.112	Tyskland
Rewe	61.134	Tyskland
Auchan	55.212	Frankrig
Edeka Centrale	54.072	Tyskland
E. Leclerc	41.165	Frankrig
Ahold	39.213	Holland
Dansk Supermarked	10.563	Danmark
Coop	6.822	Danmark

Kilde: Deloitte, Global Powers of Retailing 2012

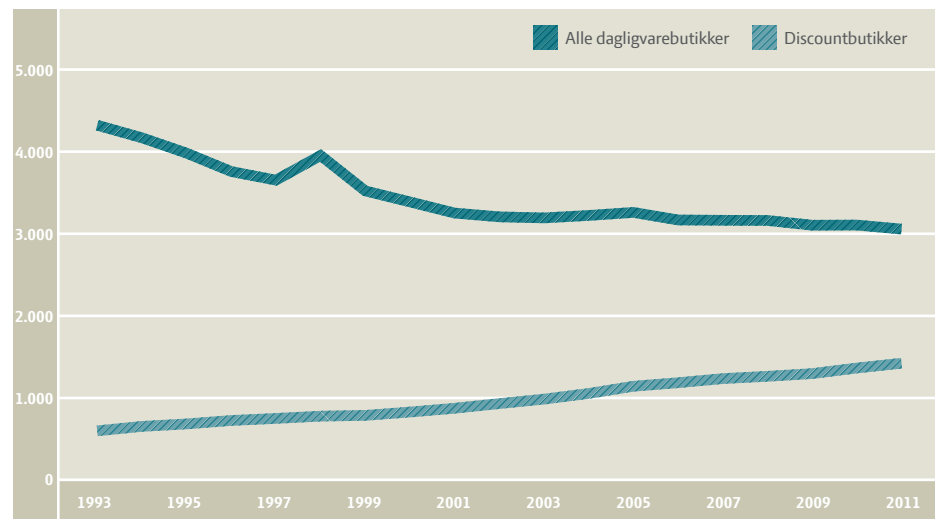
I 2010 SERVE-
REDE DEN DANSKE
FOODSERVICE-
SEKTOR OMKRING
837 MIO. MÅLTIDER
SVARENDE TIL 2,3
MIO. MÅLTIDER
DAGLIGT.

DER BLIVER FÆRRE DAGLIGVAREBUTIKKER

Det danske marked for dagligvarer har i de seneste årtier været præget af en væsentlig strukturudvikling, hvor antallet af detailbutikker er blevet markant reduceret i takt med, at større detailkæder har vundet markedsandele, og større butiksformater er blevet mere udbredte. I 1993 besad de to største virksomheder, Coop Danmark og Dansk Supermarked lidt over 50 pct. af markedet. I 2011 tegner de samme to aktører sig tilsammen for over 70 pct. af omsætningen af dagligvarer. Der var 3.057 dagligvarebutikker i 2011, mens der 15 år tidligere var 3.758 dagligvarebutikker i Danmark.

Tendensen til yderligere koncentration muliggør i fortsat højere grad stordriftsfordele for de større detailkæder, og forbedrer tilsvarende deres konkurrenceevne. Strukturudviklingen i dagligvarehandlen har været drevet af stordriftsfordele, og har medført en meget stærk konkurrencesituation i forhold til leverandørerne til dagligvarebutikkerne, hvor priserne har været en af de vigtigste parametre.

Figur 2.14 – Antal dagligvarebutikker i Danmark

Kilde: Dansk Dagligvarehandel, 10 årsstatistik

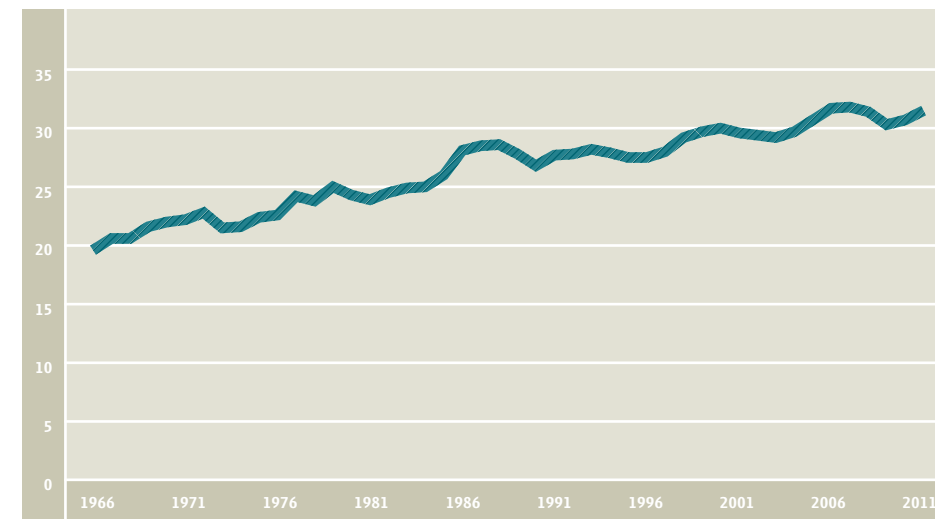
Antallet af dagligvarebutikker har de seneste år været svagt faldende i takt med, at branchen koncentrerer sig, og butikkerne bliver større. Den samlede omsætning på dagligvaremarkedet har de seneste par år været presset som følge af lavkonjunktoren, og i 2011 sås der også kun en ganske beskedne fremgang.

FLERE MÅLTIDER SPISES UDENFOR HJEMMET

Danskerne spiser flere og flere af deres måltider uden for hjemmet. I 2010 blev knap en tredjedel af alle måltider spist uden for hjemmet. Andelen har de seneste år været jævnt stigende og diverse økonomiske kriser har gennem tiderne ikke ændret på den tendens. Tendensen forventes at fortsætte de kommende år. I USA er andelen af måltider spist uden for hjemmet omkring 50 pct.

I 2010 serverede den danske foodservice sektor omkring 837 mio. måltider svarende til 2,3 mio. måltider dagligt – det gælder både den private og den offentlige foodservice.

Figur 2.15 – Andelen af danskernes fødevarerforbrug som spises uden for hjemmet

Kilde: Danmarks Statistik

Forbrug & eksport

Danskerne's fødevarerforbrug er præget af et stigende forbrug af økologiske varer. De økologiske varer sælges også udenfor landets grænser. Samlet set er der stor efterspørgsel efter de danske fødevarer rundt om i verden. Den samlede danske eksport af landbrugsvarer og agroindustrielle produkter udgjorde 120 mia. kr. i 2011, hvilket er 20 pct. af Danmarks samlede vareeksport. I hovedtræk sælge 1/3 i DK, mens 2/3 eksporteres.

120 mia.

af landbrugsprodukter, fødevarer og agroindustrielle produkter. Et af de største vækstområder har været minkeeksport til Kina.

5,5 mia. kr.

køber danskerne **økologiske** varer for i detailhandlen.

[Læs mere på s. 74](#)

9,7%

af danskerne's **indkomst** bruges på mad.

[Læs mere på s. 74](#)

130

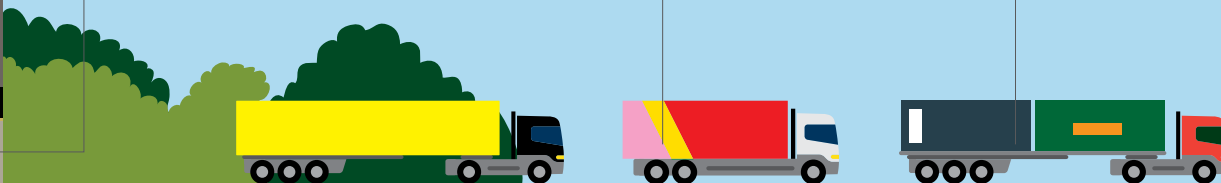
Der **eksporteres fødevarer** til omkring 130 lande i verden.

[Læs mere på s. 85](#)

20%

af **Danmarks eksport** kommer fra fødevarerhvervet.

[Læs mere på s. 84](#)

FORBRUG I DANMARK

MAGRE MEJERIPRODUKTER BLIVER MERE POPULÆRE

Udviklingen i danskernes forbrug af mejeriprodukter har i de senere år båret præg af et højere forbrug af de mere magre mælkeprodukter. Det samlede forbrug af konsummælk faldt 2 pct. fra 2010 til 2011, og denne tilbagegang skyldes et fald i forbruget af letmælk, som faldt med 10 pct. Også kærnemælksforbruget faldt med over 3 pct., ligesom forbruget af fløde faldt med lidt over 2 pct. Forbruget af sødmælk og mini- og skummetmælk steg dog med hhv. 1,7 pct. og 1,2 pct. Forbruget af creme fraiche, yoghurt og mælkebaserede drikkevarer steg med hhv. 2 pct. 1,3 pct. og 3,6 pct. Forbruget af ost findes der ikke tal for, men det vurderes, at forbruget er forholdsvis konstant.

KØDFORBRUGET ER STABILT

Danmarks Statistik opgør tal for danskernes kødforbrug. I 2010 blev kødforbruget opgjort til 88,7 kg pr. dansker om året. Disse data er opgjort ud fra overordnede produktbalancer, og er dermed omgærdet med en del usikkerhed som følge af Danmarks store eksportandel, og samtidig er det et tal for, hvad der er til rådighed til forbrugere, og ikke hvad der reelt bliver spist.

Ifølge beregninger fra DTU Fødevareinstituttet spiser en voksen dansker i gennemsnit 48 kg kød årligt. Beregningerne er lavet på baggrund af kostundersøgelser hos danskerne, og omfatter okse-, svine- og fjerkrækød. En mand spiser i gennemsnit 60 kg, og en kvinde spiser 38 kg. Disse tal omfatter kun den mængde kød, som reelt bliver spist. Den indkøbte mængde er større, men en del af kødet ryger i skraldespanden eller går på anden måde tabt ved distribution, tilberedning, osv., og er derfor ikke med i disse tal.

Danskerne spiser mest svinekød, næstmest okse- og kalvekød og tredje mest fjerkrækød. Forbruget af andre kødtyper er minimalt.

SALGET AF ØKOLOGISKE PRODUKTER STIGER STADIG

Danskerne har fået smag for økologiske produkter, og i løbet af de sidste fem år er detailomsætningen af økologiske fødevarer næsten fordoblet. I 2011 udgjorde den økologiske markedsandel omkring 7,8 pct. af salget af fødevarer.

I LØBET AF DE SIDSTE FEM ÅR ER DETAIL-OMSÆTNINGEN AF ØKOLOGISKE FØDEVARER NÆSTEN FORDOBLET.

Tabel 3.1

FORBRUGET AF FØDEVARER PÅ HJEMMEMARKEDET OG I ALT PR. INDBYGGER

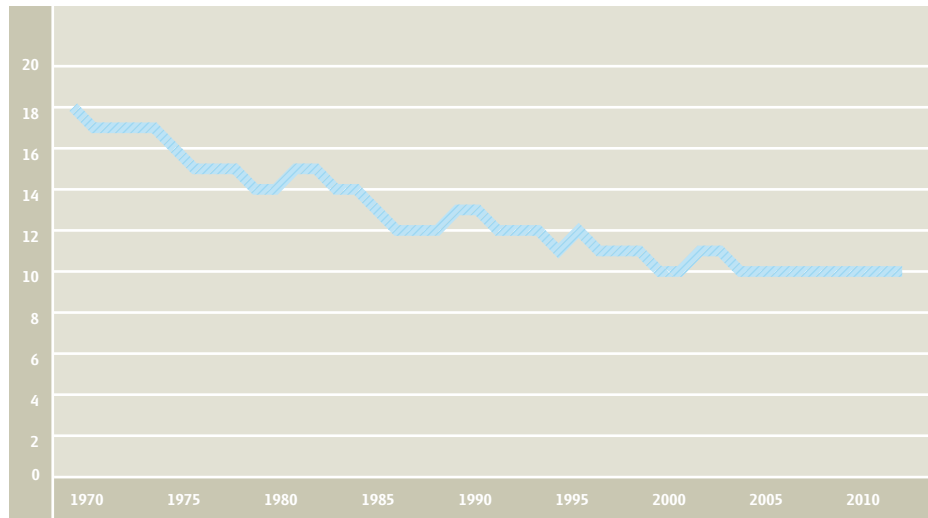
	mio. kg			kg. pr. indbygger		
	2000-09	2010	2011	2000-09	2010	2011
Hvedemel	315,4	317,0	-	58,2	57,4	-
Rugmel	77,4	76,2	-	14,3	13,7	-
Kartofler	301,9	221,8	-	55,8	40	-
Sødmælk	79,9	62,9	64,0	14,8	11,4	11,5
Letmælk	197,1	146,8	131,9	36,5	26,5	23,7
Mini- og Skummetmælk	224,2	296,3	300,0	41,3	53,5	53,9
Konsummælk i alt	501,1	506,0	495,9	92,5	91,3	89,2
Kærnemælk	20,0	16,5	16,0	3,7	3	2,9
Fløde	38,3	37,8	37,0	7,1	6,8	6,7
Creme fraiche	11,9	14,6	14,9	2,2	2,6	2,7
Yoghurt	64,8	73,2	74,2	12,0	13,2	13,3
Andre syrnede produkter	35,0	29,8	29,9	6,5	5,4	5,4
Cacaomælk	47,2	40,5	40,7	8,7	7,3	7,3
Mælkebaserede drikkevarer	12,1	16,5	17,1	2,2	3	3,1
Andre friske produkter	14,3	20,5	17,3	2,6	3,7	3,1
Konsummælkprodukter i alt	744,7	755,8	743,1	137,5	136,3	133,6
Smør	9,1	9,9	-	1,7	1,8	-
Æg	-	87,8	87,2	-	15,8	14,2
Okse- og kalvekød	140,0	154,1	156,5	25,8	27,7	28,1
Svinekød	266,9	193,1	177,5	49,4	34,8	31,9
Fjerkrækød	118,4	134,1	-	21,9	24,2	-

Kilde: Danmarks Statistik og Mejeristatistikken

Især drikkemælk har i længere tid ligget i front som et af de bedst sælgende økologiske produkter med en markedsandel på omkring 30 pct. af mælkeforbruget i Danmark.

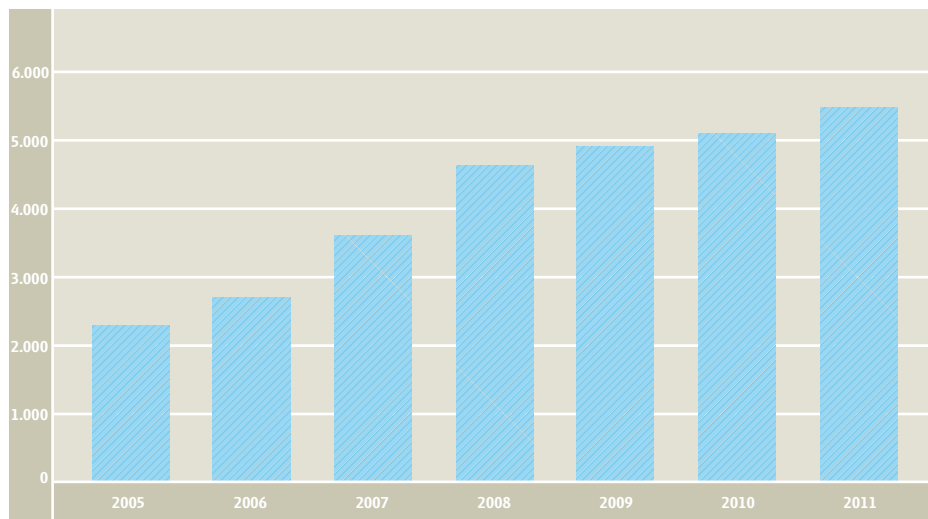
Havregryn er det bedst sælgende økologiske produkt, da over 40 pct. af den solgte mængde er økologisk. Produkter, som endnu ikke har slået igennem på økologifronten, tæller blandt andet kød. Salget af økologisk kød har været stabilt lavt, og udgør kun omkring 1 pct. af hele markedet for kød.

Figur 3.2 – Udviklingen i fødevarers andel af samlet privat forbrug, pct.

Anm.: Ekskl. fødevarerforbrug i restauranter, offentlige institutioner mv.
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 3.3 – Detailsætningen af økologiske fødevarer i Danmark i mio. kr., 2005-2011

Kilde: Danmarks Statistik

FØDEVAREPRISERNE STIGER SOM ANDRE PRISER I SAMFUNDET

Prisudviklingen på fødevarer er i høj grad påvirket af internationale forhold, hvor priserne de seneste år igen er steget efter et midlertidigt fald i priserne i noget af 2009 og 2010. Udviklingen i fødevarerpriserne fra 2010 til 2011 oplevede en stigning på godt 3 pct. Dette var en lidt større stigning end den almindelige udvikling i forbrugerpriserne, som ellers var stigende med 2,76 pct.

Der er stor forskel i prisudviklingen for de enkelte grupper af fødevarer det seneste år. Udviklingen har dog været ganske moderat, hvis man sammenligner med seneste højkonjunkturs forbrugerprisudviklinger. For kød har prisudviklingen det seneste år ikke været lige så stor som udviklingen for brød og kornprodukter, og mælk, ost og æg, som havde en stigning på hhv. 6,3 pct. og 6,8 pct. Afgiftsforhøjelser for mættet fedt, som blev implementeret i 2011, slår nu igennem på en lang række fødevarer.

DANSKERNE BRUGER UNDER 10 PCT. AF INDKOMSTEN PÅ FØDEVARER

De danske forbrugeres udgift til fødevarer har i de senere år ligget stabilt omkring 10 pct. af det samlede forbrug, om end der ses en svagt nedadgående tendens. De senere års ændringer i fødevarerpriser har ikke ændret væsentligt på andelen af det samlede beløb, der anvendes på fødevarer.

Fødevarernes andel af det samlede private forbrug er faldet over tid. For 40 år siden tegnede fødevarerne sig for næsten 18 pct. af det private forbrug, hvor andelen i 2011 tegnede sig for 9,7 pct. Denne udvikling skal dog sammenholdes med det faktum, at fødevarer er blevet relativt billigere sammenlignet med andre varer i løbet af de senere årtier. Her er der bl.a. tale om, at de mange produktivitetsevinst, der er opnået i fødevarerindustri, er kommet forbrugernes til gode ved lavere fødevarerpriser.

Ligeledes kan den faldende procentsats, ses som funktion af en kontinuerligt stigende disponibel indkomst, hvor en mindre del af indkomsten anvendes til fødevarer. En stigende indkomst benyttes på andre varer end fødevarer.

I Middelhavslandene anvendes en større andel af forbrugerkrønen til fødevarer end i de nordeuropæiske lande. En del af denne forskel er økonomisk betinget, men kulturelle forskelle spiller også en rolle.

FØDEVARENERNES ANDEL AF DET SAMLEDE PRIVATE FORBRUG ER FALDET OVER TID.

Tabel 3.4

ØKOLOGISK MARKEDSANDEL FOR UDVALGTE FØDEVARER, PCT.	
Produkt	2011
Havregryn	40,5
Mælk	29,0
Hvedemel	19,9
Æg	22,5
Frugtsaft	21,0
Pasta	19,4
Smør/ blandingsprodukt	13,4
Surmælk	16,2
Mad- og spiseolier	21,9
Müsli	14,1
Grøntsager	13,5
Marmelade	10,8
Frugt	8,3
Kaffe	7,8
Juice	6,2
Dybfrost frugt og grønt	5,1
Brødblandinger og kagemix	2,9
Fast ost	4,0
Cerealier	2,9
Oksekød	3,1
Rugbrød	3,2
Kødpålæg	1,3
Svinekød	1,6
Total	7,8

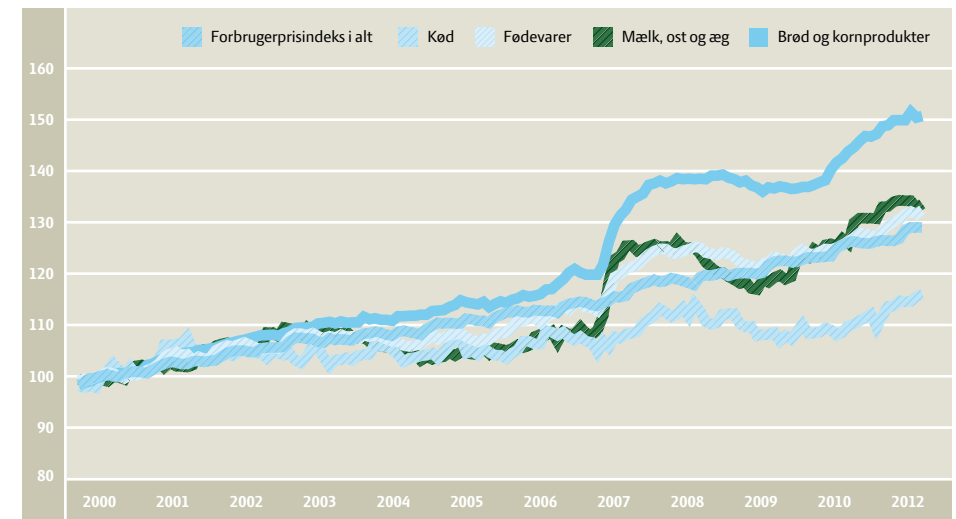
De økologiske andele for varegrupperne er beregnet på baggrund af værdi. Der måles kun på de varegrupper, hvor der eksisterer et økologisk alternativ. Kilde: GfK ConsumerScan og Økologisk Landsforening

DER ER FORSKEL PÅ DANSKE OG UDENLANDSKE FØDEVARER

Mange faktorer påvirker sundheden, og mad er her et vigtigt element. Derfor er fødevareerhvervet en vigtig aktør omkring sundhed, og som et land med en betydelig fødevareeksport kan Danmarks fødevaresektor bidrage til at forbedre sundheden, ikke blot i Danmark, men også i andre lande.

Fødevaresikkerhed er netop en særlig kompetence for det danske fødevareerhverv, og dermed også en vigtig parameter i den internationale

Figur 3.5 – Udviklingen i forbrugerpriserne for udvalgte fødevaregrupper, indeks 2000=100

Kilde: Danmarks Statistik

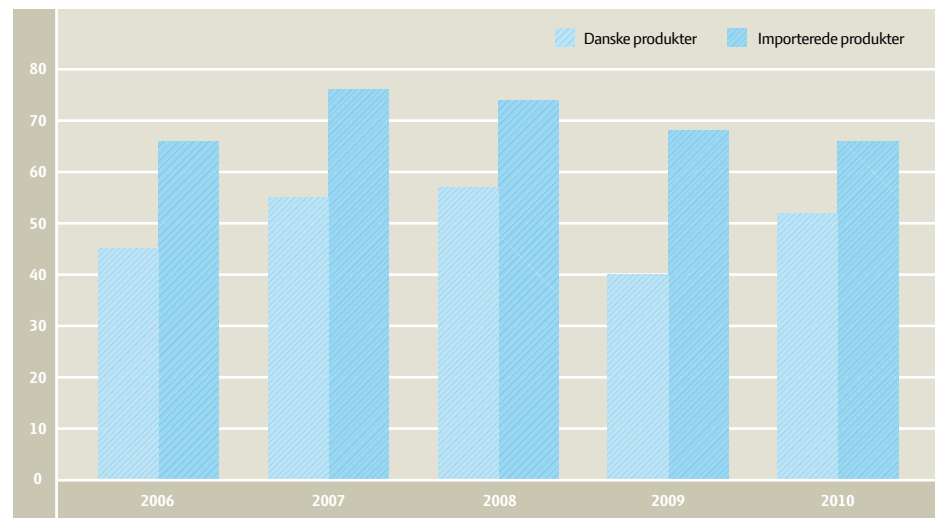
konkurrence. Foderstofproducenter, landmænd, slagterier og andre forarbejdningsvirksomheder er underlagt kontrolsystemer, hvor der undersøges for blandt andet tilstedeværelsen af sygdomsfremkaldende og uønskede stoffer i produkterne. Via et højt niveau for fødevaresikkerhed bidrager fødevareproducenterne til opretholdelsen af et sundt fødevareudbud.

LAV FOREKOMST AF SALMONELLA I DANSKE FØDEVARER

At man i Danmark tager fødevaresikkerhed seriøst, ses blandt andet, når man betragter værdierne af salmonella i dansk kød. Salmonellabakterier forekommer blandt andet i æg, fjerkræ-, svine- og oksekød.

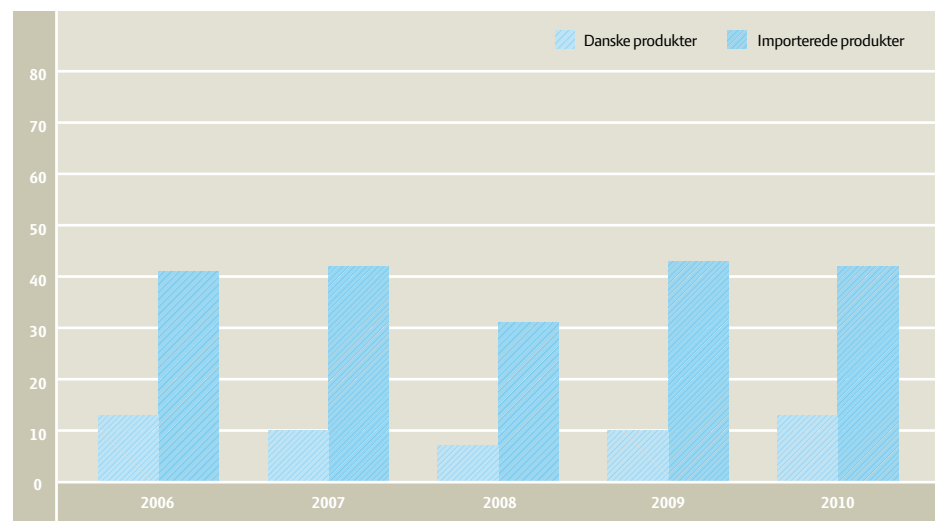
Som led i overholdelse af EU's zoonosedirektiv har myndigheder og brancher siden 1995 iværksat handlingsplaner for at forebygge og bekæmpe forekomsten af salmonella i bl.a. æg, fjerkræ, svin og kvæg, og man har opnået gode resultater med handlingsplanerne. Forekomsten af salmonella i dansk kød er meget lav sammenlignet med udenlandsk produceret kød.

Figur 3.6 – Pesticidindhold i frugt, 2010

Kilde: Fødevarestyrelsen

Figur 3.7 – Pesticidindhold i grøntsager, 2010

Kilde: Fødevarestyrelsen

DANSK FRUGT OG GRØNT INDEHOLDER FÆRREST PESTICIDER

I en sammenligning med andre EU-lande og den øvrige Verden, indeholder frugt og grøntsager produceret i Danmark et meget lavt indhold af pesticidrester. Der er generelt væsentlig højere risiko for pesticidrester i udenlandsk frugt og grønt, hvilket kommer til udtryk ved, at der er et langt større pesticidindhold i importeret frugt, og særligt i forbindelse med grøntsager.

Generelt sætter Danmark et godt eksempel i forhold til at opretholde et højt niveau for fødevarerikkerhed.

AFSÆTNING UDEN FOR DANMARK

LANDBRUGSEKSPORTEN I NY REKORD

2011 blev med 72 mia. kr. et nyt rekordår for landbrugseksporten. Det er især de globalt stigende råvarepriser, der hiver eksporten i vejret. Med en stigning på lidt over 5,5 mia. kr. i forhold til 2010, hvilket ellers var det hidtidige rekordår, må landbrugseksporten siges, at have klaret sig godt gennem finanskrisen.

Danmarks samlede vareeksport udgjorde 597 mia. kr. i 2011, hvoraf landbrugs- og fødevarereksporten sammen med den agroindustrielle eksport udgjorde godt 120 mia. kr. Dvs. fødevarerklungen stod for 20 pct. af den danske vareeksport. Eksportstøtten er så godt som udfaset. Den udgør i dag omkring 2 promille af eksporten mod knap 12 pct. i 1990.

EU aftager hovedparten af landbrugsvarerne svarende til 63 pct., med Tyskland i spidsen med 14,4 mia. kr. De seneste års høje skindpriser og en fortsat høj efterspørgsel efter skind har betydet, at landbrugseksporten til Kina inkl. Hong Kong er på 9,7 mia. kr., og er dermed den anden største aftager af danske landbrugsvarer.

At Kina er røget op på andenpladsen skyldes især, at prisen på skind er historisk høj. I 2011 var gennemsnitsprisen på alle eksporterede skind 415 kr. Mens gennemsnitsprisen pr. skind var næsten 100 kr. lavere for fem år siden, nemlig på 328 kr.

2011 BLEV MED
72 MIA. KR. ET
NYT REKORDÅR
FOR LANDBRUGS-
EKSPORTEN.

STIGENDE HANDEL MED ØKOLOGISKE FØDEVARER

I takt med at efterspørgslen på økologiske fødevarer er steget, er udenrigshandlen hermed også vokset tilsvarende. Især importen har i senere år oplevet en eksplosiv vækst. Denne trend blev dog brudt i 2009, da importen faldt 21 pct. fra 1.383 mio. kr. til 1.090 mio. kr. i forhold til 2008. I 2010 oplevede denne post igen en stigning, og gik nu fra 1.090 mio. kr. til 1.288 mio. kr., hvilket svarer til en stigning på 18 pct. Bl.a. i kraft heraf er økologiimporten vokset med 213 pct. siden 2005. Heraf udgjorde frugt og grøntsager med over 36 pct. den største andel, efterfulgt af foderstoffer på 9 pct.

Den danske eksport af økologiske fødevarer gik ligesom importen frem med 15 pct. fra 740 mio. kr. til 860 mio. kr. og blev dermed ikke svækket af den økonomiske lavkonjunktur. Den største varekategori var i 2010 mejeriprodukter, som udgjorde næsten halvdelen af økologiekporten. Kød var dog også en væsentlig kategori og udgjorde 14 pct. i 2010 af eksporten af økologiske fødevarer.

ØKOLOGI HANDLES PRIMÆRT MED NABOLANDENE

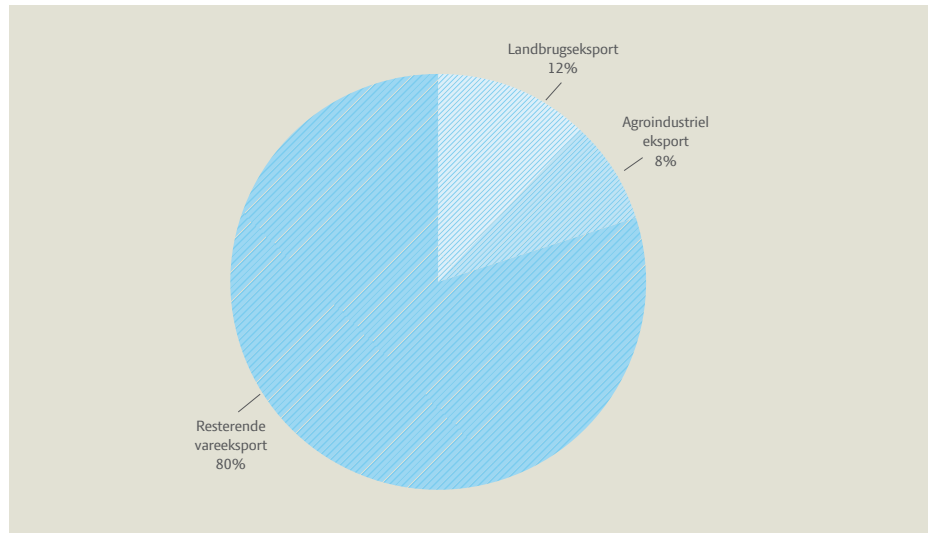
Danmarks økologiske udenrigshandel er koncentreret på forholdsvis få væsentlige samhandelspartnere. Det er primært nærmarkederne såsom Tyskland, Storbritannien, Holland og Belgien samt de øvrige skandinaviske lande, som er de vigtigste økologiske samhandelspartnere.

Af eksporten aftager de ti største eksportmarkeder mere end 95 pct. af den samlede økologiske eksport. Danmarks ubetinget største eksportmarked for økologi er Tyskland, som værdimæssigt aftog over 43 pct. i 2010. Herefter kommer Sverige, som aftog over 19 pct. Andre væsentlige afsætningsmarkeder for økologiske fødevarer tæller Frankrig, Storbritannien og Norge.

Den økologiske import er ligeledes koncentreret på få lande. Over 87 pct. af den samlede værdi af varer stammer fra de ti største samhandelspartnere. Holland, Italien og Tyskland er alle væsentlig samhandelspartnere med en importandel på godt 20 pct. af den samlede økologiske import hver især. Sverige, Spanien og Belgien er også væsentlige leverandører af økologiske fødevarer til det danske marked.

DEN STØRSTE
VAREKATEGORI
VAR I 2010 MEJERI-
PRODUKTER, SOM
UDGJØRDE NÆ-
STEN HALVDELEN
AF ØKOLOGI-
EKSPORTEN.

Figur 3.8 – Eksportens andel af samlet vareeksport

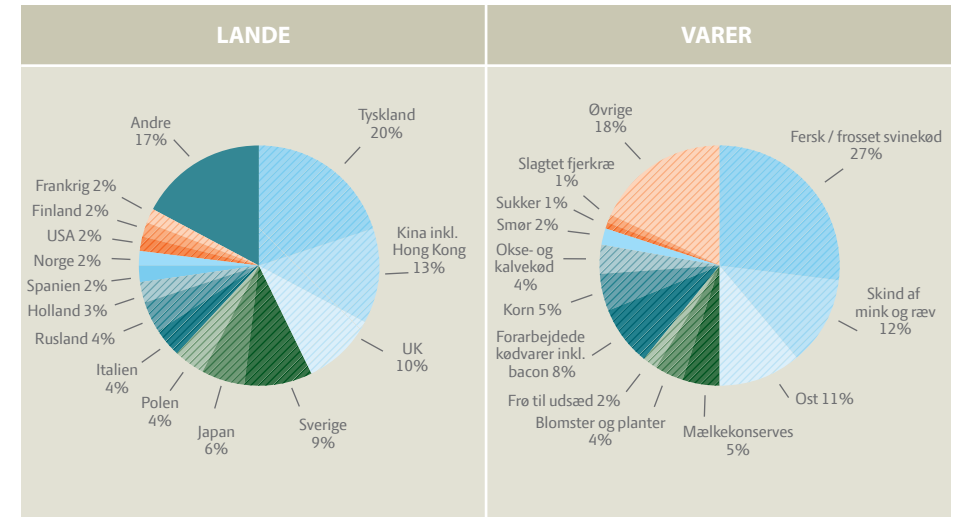
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 3.9 – Danmarks eksport af landbrugsvarer og agroindustrielle produkter i mia. kr., 2000–2011

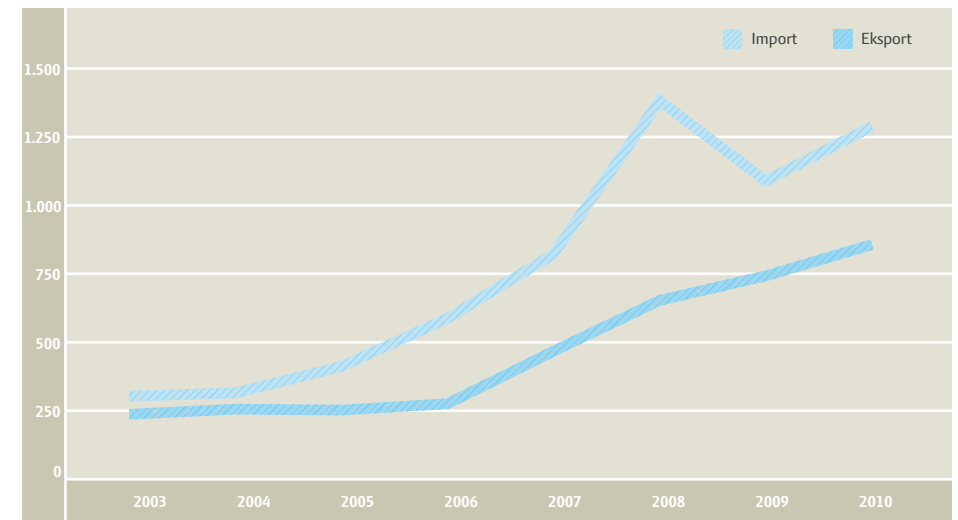
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 3.10 – Landbrugseksport opdelt på lande og varer, 2011

Kilde: Danmarks Statistik

Figur 3.11 – Udenrigshandel med økologiske varer, mio. kr.

Kilde: Danmarks Statistik

Fødevarerhvervets bidrag til samfundet

Fødevarerhvervet yder et betydeligt bidrag til oprettholdelsen af det danske velfærdssamfund. Det sker blandt andet ved en betydelig beskæftigelse ikke mindst regionalt. De mange arbejdspladser skaber økonomisk vækst. Derudover betaler fødevarerhvervet en lang række skatter og afgifter, som også er med til at finansiere det danske samfund.

60%

60% af overskuddet fra handelsbalancen kommer fra fødevarerhvervet

148 mia.

Er produktionsværdien af produkterne fra fødevarerhvervet.

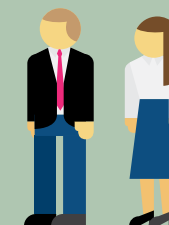
3. størst

Den danske landbrugs- og fødevareresektor er den **tredjestørste fødevarerklynge i verden.**

13%

af beskæftigelsen i yderkommunerne stammer fra landbrugs- og fødevarerhvervene.

Læs mere på s. 91

141.000

jobs fordelt på knap 100.000 arbejdspladser til landbrug og fødevarerindustri – og resten som følgejobs.

Læs mere på s. 90

BESKÆFTIGELSE

STIGENDE VÆRDI AF LANDBRUGETS PRODUKTION

Den foreløbige opgørelse viser, at produktionsværdien fra fødevarerhvervet blev 148 mia. kr. i 2010. Med foreløbig menes, at opgørelsen er baseret på nationalregnskabet, hvor de seneste år er fremskrevet på baggrund af relevante kilder. Værdien af produktionen steg med lidt over 10 procent fra 2009 til 2010, mens bruttoværditilvæksten er steget 14,3 pct. som følge af en mindre vækst i forbruget til produktionen.

Aflønningen til ansatte ligger på 20 mia. kr., hvilket er lidt mindre end året før. Det tilskrives lidt færre beskæftigede personer og den finansielle situation med afdæmpet lønudvikling.

En oversigt af erhvervets driftsgrene viser, at navnlig svineproduktionen leverer en høj bruttoværditilvækst, svarende til knap halvdelen af erhvervets bruttooverskud. Kvæg- og mælkeproduktionen leverer i runde tal en tredjedel af bruttoværditilvæksten.

FØDEVAREERHVERVET HAR MANGE MEDARBEJDERE

Fødevarerhvervet beskæftigede 141.000 personer i 2010 – 95.600 direkte i fødevarerhvervet og 45.400 i afledte støtteerhverv (lige fra den lokale elektriker på gården, over bankmanden til vognmanden). Omkring 2/3 af alle jobs kan henføres til eksporten. Antallet af stillinger i de afledte følgerhverv har ligget stabilt de seneste år.

Hvert år bliver der skabt danske skattepligtige lønninger på knap 36 mia. kr. som følge af fødevarerhvervets produktion, 19 mia. direkte fra landbrugs- og fødevarerhvervets virksomheder og 17 mia. fra afledte støtteerhverv. Med et skattetryk på 48,2, betyder det, at der alene i 2009 gik 17,3 mia. kr. til statskassen fra danske lønninger som følge af fødevarerproduktionen i Danmark.

Over tid er beskæftigelsen faldet i såvel primærproduktionen som i forarbejdningssektoren. I 1966 var der alene i primærlandbruget beskæftiget 250.000 personer, mens der i 2010 var 52.200 personer. Forarbejdningsgraden af fødevarerne er steget, primærjordbruget efterspørger flere ydelser fra forsyningsvirksomhederne, og arbejdsproduktiviteten i det primære jordbrug har været større end i forarbejdningssektoren. Effek-

VÆRDIEN AF PRODUKTIONEN STEG MED LIDT OVER **10 PROCENT** FRA 2009 TIL 2010.

Tabel 4.1

PRODUKTION OG INDKOMSTDANNELSE I FØDEVAREERHVERVET, MIA. KR.								
	2003	2004	2005	2006	2007	2008*	2009*	2010*
Produktionsværdi i basispriser	121	128	129	131	140	151	134	148
- Forbrug i produktionen	93	99	102	100	110	124	106	116
= Bruttoværditilvækst	28	29	26	31	30	27	29	33
- Andre produktions-skatte, netto	-5	-5	-5	-8	-7	-8	-8	-7
= Bruttofaktor-indkomst	33	34	32	39	38	35	36	40
- Aflønning af ansatte	17	17	16	20	20	21	21	20
= Bruttooverskud af produktion og blandet indkomst	16	17	16	19	17	14	15	20

Anm. Der er ikke korrigeret for intern omsætning.
Kilde: Danmarks Statistik, FØI og egne beregninger

ten heraf har været, at for hver beskæftiget på landbrugs- og gartneribedrifter i 2010, var der beskæftiget 1,3 person i andre virksomheder.

HØJ REGIONAL BESKÆFTIGELSE I FØDEVAREERHVERVET

Landbruget, fødevarerhvervets virksomhederne samt de deraf afledte erhverv har stor betydning i de såkaldte udkantkommuner. Kriteriet for betegnelsen udkantkommune er defineret af By- og Landskabsstyrelsens opdeling i Landsplanredegørelsen, der danner baggrund for EU's Landdistriktsprogram for fordeling af landdistriktsmidler. Opdelingen foretages ud fra 14 forskellige kriterier, herunder befolkningsmønstre, indkomster, beskæftigelse, landbrugets betydning mv. Der skelnes mellem 4 kommunetyper; yderkommuner (16 stk.), landkommuner (29 stk.), mellemkommuner (18 stk.) og bykommuner (35 stk.).

Landbrugs- og fødevarerhvervets store betydning for udkantkommunerne fremgår bl.a. af, at landbrugs- og fødevarerhverv udgør knap 10

Tabel 4.2

FØDEVAREERHVERVETS BESKÆFTIGELSE, PERSONER								
	2003	2004	2005	2006	2007*	2008*	2009*	2010*
Primær landbrug Gartneri	60.000 11.500	57.100 11.000	56.300 10.200	54.700 10.100	53.700 10.000	54.100 10.300	53.000 9.900	52.200 9.600
Primær jordbrug	71.500	68.100	66.500	64.700	63.700	64.400	62.900	61.800
Landbrugsservice	4.600	4.600	4.500	4.400	4.400	4.500	4.400	4.300
Slakterier og kødkonserver	23.600	22.100	19.200	18.700	18.200	18.400	17.300	16.500
Mejerier	10.100	9.600	9.500	9.200	9.000	9.100	8.600	8.200
Grønt- og frugtkonserver- fabrikker	2.200	2.000	1.900	1.900	1.800	1.900	1.700	1.700
Oliemøller	100	100	100	100	100	100	100	100
Sukkerfabrikker	800	600	700	700	700	700	600	600
Fremstilling af foderstoffer mv.	3.200	3.300	2.900	2.800	2.700	2.700	2.600	2.500
Forarbejdning mv. i alt	44.600	42.300	38.900	37.800	37.400	37.400	35.300	33.800
Jordbrugssektor i alt	116.100	110.400	105.400	102.500	100.700	101.800	98.200	95.600
Forsynings- og service- virksomheder	43.800	41.400	44.300	45.800	48.200	49.500	47.100	45.400
Samlet beskæftigelse	159.900	151.800	149.700	148.300	148.900	151.300	145.300	141.000
-heraf lønmodtagere	116.900	112.000	110.800	110.700	112.400	115.200	109.300	105.200

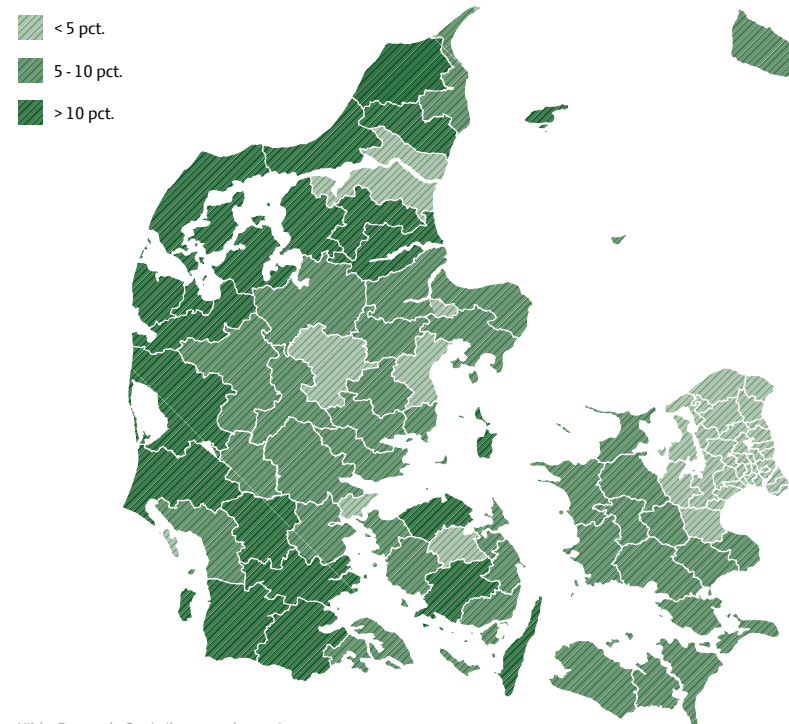
Anm. Nationalregnskabs afgrænsning af beskæftigede er ikke sammenlignelig med den registerbaserede beskæftigelsesstatistik. Beskæftigelseffekten er eksklusiv investeringer i jordbrugssektorens virksomheder.

Kilde: Danmarks Statistik, FØI og egne beregninger

pct. af den samlede beskæftigelse i udkantkommunerne. I yderkommunerne udgør erhvervene knap 13 pct. af den samlede beskæftigelse. I landkommuner udgør erhvervene knap 9 pct. af den samlede beskæftigelse.

Desuden udgør erhvervet mere end 10 pct. af beskæftigelsen i 23 af landets 98 kommuner. I over halvdelen af de danske kommuner har landbrugs- og fødevarerhverv over 1.000 arbejdspladser. Knap 100.000 af de 141.000 i landbrugs- og fødevarerhverv er beskæftiget i udkantkommunerne. Det betyder samtidig, at erhvervet genererer ca. 50.000 arbejdspladser i de øvrige kommuner.

Figur 4.3 – Fødevarerhvervets regionale beskæftigelse i andel af alle beskæftigede

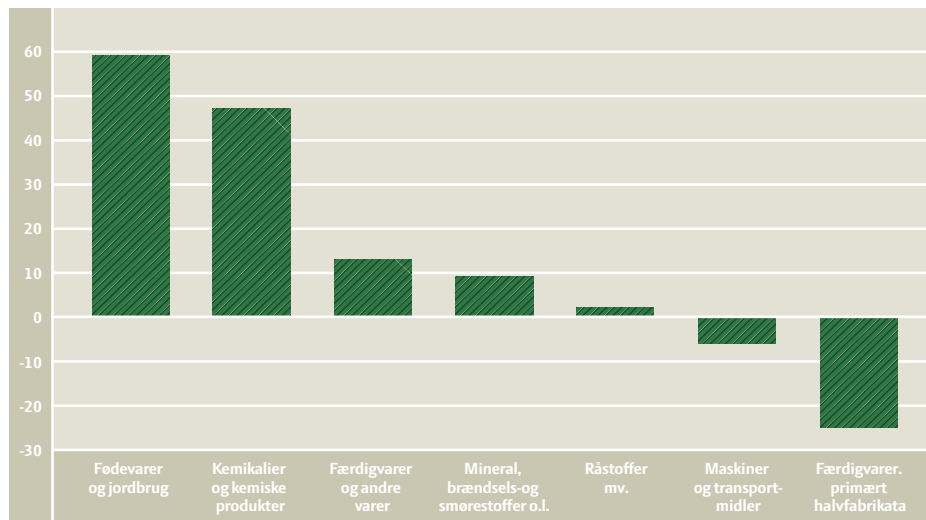
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

FØDEVAREERHVERVET ER STØRSTE BIDRAGSYDER TIL HANDELSBALANCEN

I 2011 steg både eksporten og importen af varer kraftigt. Danmark eksporterede varer for 603 mia. kr., mens der blev importeret for 525 mia. kr., og dermed udgjorde det samlede handelsbalanceoverskud 78 mia. kr. i 2011.

Af den samlede eksport på 597 mia. kr. udgjorde eksporten af varer fra fødevarerhvervet omkring 120 mia. kr. i 2011, mens importen af tilsvarende varer udgjorde omkring 74 mia. kr. Således blev handelsoverskud-

Figur 4.4 – Bidrag til varehandelsbalance efter varegruppe, 2011, pct.

Kilde: Danmarks Statistik

det fra fødevarerhvervet 46 mia. kr. Det svarer til, at knap 60 pct. af det samlede overskud på handelsbalancen kom fra jordbrugsprodukter og fødevarer. Råstoffer herunder olie fra Nordsøen, som tidligere har bidraget betydeligt til den danske handelsbalance, bidrog med 2 pct. til overskuddet på handelsbalancen.

FØDEVARE-
ERHVERVET BIDRA-
GER I HØJ GRAD
TIL **SAMFUNDS-
ØKONOMIEN**
MED EN LANG
RÆKKE SKATTER
OG AFGIFTER.

SKATTER OG AFGIFTER

FØDEVAREERHVERV BIDRAGER TIL SAMFUNDET

Fødevarerhvervet bidrager i høj grad til samfundsøkonomien med en lang række skatter og afgifter. Det er både de skatter og afgifter som virksomhederne og landmændene betaler, men også skat fra de beskæftigede i fødevarerhvervet. Fødevarerhvervet er også pålagt en lang række afgifter, som også går i statskassen. Blandt andet betaler landbruget ejendomsskatter. De steg med 3 mio. kr. fra 2011 til 2012 og udgør nu 778 mio. kr.

Der blev i 2011 opkrævet et samlet pesticidafgiftsprovener på 500 mio. kr., hvilket er højere end året før, hvor der blev opkrævet 461 mio. kr. En del af pesticidafgiftsproveneret tilbageføres til promillefondene. Ved aftalen om Grøn Vækst mellem regeringen og Dansk Folkeparti, blev tilbageføringen af pesticidafgifter ændret fra og med 2010, således at der nu tilbageføres færre penge end tidligere. Pengene i promilleafgiftsfonden fordeles til en lang række projekter, hvor det overordnede formål er at styrke landbrugets og fødevarersektorens udviklingsmuligheder og konkurrenceevne.

EJENDOMSSKATTERNE HAR STOR INDVIRKNING PÅ LANDBRUGET

For 2011 udskrives ejendomsskatterne på grundlag af den offentlige ejendomsvurdering pr. 1. oktober 2010. Ejendomsskatten, der benævnes grundskyld, opkræves af kommunen. Som led i kommunalreformen blev amternes grundskyldsoptæring ved årsskiftet 2006/2007 overført til kommunerne. Efter 2006 vurderes værdien af ejendomme kun hvert andet år.

Siden kommunalreformen har der for produktionsjord været et loft over grundskyldspromillen. Fra 1. januar 2011 har loftet været på 7,2 promille.

Tabel 4.5

LANDBRUGETS GRUNDTVÆRDI OG EJENDOMSSKATTER, MIO. KR. ¹⁾		
	Grundværdi*	Ejendomsskatter**
Skatteår:		
2000	58.000	695
2001	64.800	956
2002	73.900	1.016
2003	75.500	1.081
2004	88.700	1.025
2005	91.600	900
2006	132.200	897
2007	-	934
2008	199.600	998
2009	-	1.046
2010	151.400	1.120
2011	-	775
2012	112.953	778

* Kilde: SKATs vurderingsstatistik 2010

** Kilde: Danmarks Statistik

Note: Landbrugets ejendomme vurderes kun i lige år

Der er intet nedslag i grundskyldspromillen på den del af grundværdien, som vedrører stuehuset. Her kan grundskyldspromillen udgøre mindst 16 og højst 34 promille, hvilket svarer til det, der gælder for boliger generelt.

I foråret 2003 blev der indført et loft over stigningen i grundlaget for ejendomsskatten på højst 7 pct. Loftet er fastsat til 7 pct. både i 2009 og 2010.

Landbrugets samlede ejendomsskatter udviste et fald fra 2010 til 2011. Det skyldes en nedsættelse af grundskylden på produktionsjord som led i aftalen om Grøn Vækst 2.0. Landbrugets samlede ejendomsskatter udgør 778 mio. kr. i 2012, hvilket svarer til 295 kr. pr. ha.

DEN OFFENTLIGE VURDERING ER UD GANGSPUNKT FOR SKATTERNE
Fra og med 2003 bliver vurderingen af erhvervsjendomme kun foretaget i lige år, mens parcelhuse vil blive vurderet i ulige år. Der vil i årene uden vurdering ske en regulering af ejendomsværdien på grundlag af værdistigningen på de enkelte ejendoms-kategorier. Seneste vurdering blev foretaget i 2012.

PESTICIDAFGIFTER ER HØJE

Pesticidafgiften for insektmidler opkræves med 35 pct. af detailprisen inkl. afgift, men uden moms. Det svarer til ca. 54 pct. af detailværdien uden afgift. For ukrudtsmidler, svampemidler og vækstreguleringsmidler opkræves pesticidafgiften med 25 pct. af detailprisen inkl. afgift, men uden moms. Det svarer til 33 pct. af detailværdien uden afgift.

LANDBRUGETS
SAMLEDE **EJEN-
DOMSSKATTER**
UDVISER EN
STIGNING FRA
2011 TIL 2012.

Tabel 4.6

JORDBRUGETS PESTICIDAFGIFT, MIO. KR.								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Samlede provenu	365	445	572	440	461	500	575	630
Tilbageført ¹⁾	351	342	302	369	250	250	250	²⁾ 255
Nettopesticidafgift	14	103	270	71	211	250	325	375

1) tilbageførelsen til promilleafgiftsfonden sker på følgende måde: Fra og med 2010 tilbageføres et fast beløb på 250 mio. kr. I perioden 2004-2009 blev 83 pct. af provenuet tilbageført. Siden 2007 sker tilbageførelsen i det 2. år efter opkrævningen.

2) Inkl. tilbageførelse til kartoffelafgiftsfonden

* Skøn Kilde: Skatteministeriet.

Tabel 4.7

FØDEVAREERHERVETS DIREKTE ENERGIAFGIFTER, MIO. KR.								
	1995	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Fødevarerhvervet								
Energiafgifter	67	208	223	227	248	246	247	249
CO ₂ -afgifter	179	400	403	403	379	369	368	362
Svovlafgifter	0	7	10	6	4	3	4	3
Fødevarerhvervet	245	615	636	636	631	618	620	614
Indeks, 2002=100	40	100	103	103	103	100	101	100
underopdeling								
Primær landbrug								
Energiafgifter	0	0	0	0	0	0	0	0
CO ₂ -afgifter	102	267	268	265	250	248	254	253
Svovlafgifter	0	4	6	4	2	2	3	3
Forarbejdning								
Energiafgifter	67	208	223	227	248	246	247	249
CO ₂ -afgifter	77	133	136	138	129	120	115	109
Svovlafgifter	0	3	4	2	1	1	1	1

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik

Med aftalen om Grøn Vækst i 2009 er det besluttet at omlægge pesticidafgiften, så der pålægges de højeste afgifter på de mest miljø- og sundhedsbelastende pesticider.

EN DEL AF PESTICIDAFGIFTERNE TILBAGEFØRES TIL LANDBRUGET

Som en del af pesticidafgiftsordningen tilbageføres en del af de opkrævede midler til jordbrugets fonde. Midlerne overføres fra Skatteministeriet til Fødevarerministeriet som promillemidler, der fordeles mellem promilleafgiftsfondene mv. Promilleafgiftsfondene har til formål at styrke erhvervets udvikling, og finansierer blandt andet forsknings- og udviklingsaktiviteter.

Med aftale om Grøn Vækst mellem regeringen og Dansk Folkeparti er tilbageførelsen af pesticidafgifter ændret fra og med 2010, således at der

årligt overføres 250 mio. kr. via Fødevarerministeriet til promilleafgiftsfondene mv. De øvrige midler bliver overført til forskellige aktiviteter og fordeles mellem Miljøministeriet og Fødevarerministeriet.

I perioden 2004–2009 blev der overført 83 pct. af pesticidafgiften til promilleafgiftsfondene mv. I praksis blev overførslen fastsat med 2 års tidsforskydning. De øvrige 17 pct. af pesticidafgiften blev overført til forskellige aktiviteter og fordeles mellem Miljøministeriet og Fødevarerministeriet.

STORE UDGIFTER TIL ENERGIAFGIFTER

Det nuværende energifgiftssystem blev indført ved den grønne lovafgiftspakke i 1995, hvor afgifterne blev omlagt til at være afhængige af energiens anvendelse. Afgiftsbetalingen blev herefter klassificeret efter, om energiforbruget var tung proces, let proces eller anvendt til rumvarme. Samtidig blev afgiftsbelastningen gradvist øget over en årrække. Der skete en mindre omlægning af afgiftssatserne for de enkelte energikilder pr. 1. januar 2005.

En stor del af de grønne afgifter tilbageføres til erhvervet via lønsummen, herunder nedslag i arbejdsgivernes arbejdsmarkedsbidrag. Da tilbageføringssatsen er ens for alle brancher i Danmark, betød det for især primærlandbruget, hvor forholdet mellem "antal beskæftigede" og "energiforbrug" var meget skævt, at erhvervet er markant underkompenseret. For at primærlandbruget skulle komme på niveau med andre erhverv, er der efterfølgende oprettet særligt målrettede puljemidler.

Dette til trods er der fortsat et stort spænd mellem landbrugets faktiske CO₂-afgiftsbetaling og tilbageførslen heraf. Siden indførelsen af EU's CO₂-kvotemarked den 1. januar 2005 er fødevarerhvervet blevet belastet med ekstraomkostninger. Det skyldes de indirekte omkostninger, der følger af prisovervæltningen på energiprodukter. Der er således tale om en dobbeltregulering, hvor der reguleres med både afgifter og kvoter.

PRISEN PÅ SPILDEVAND STIGER MERE END ANDRE PRISER

Vand er en helt central råvare for fødevarerhvervet i Danmark. På grund af høje krav til hygiejne, bruger fødevarerhvervet meget vand, hvilket betyder, at både vandforsyningen og spildevandsforsyningen er helt essentielt for erhvervets udvikling og konkurrenceevne.

SOM EN DEL AF
**PESTICIDAFGIFTS-
ORDNINGEN** TIL-
BAGEFØRES EN DEL
AF DE OPKRÆVEDE
MIDLER TIL JORD-
BRUGETS FONDE.

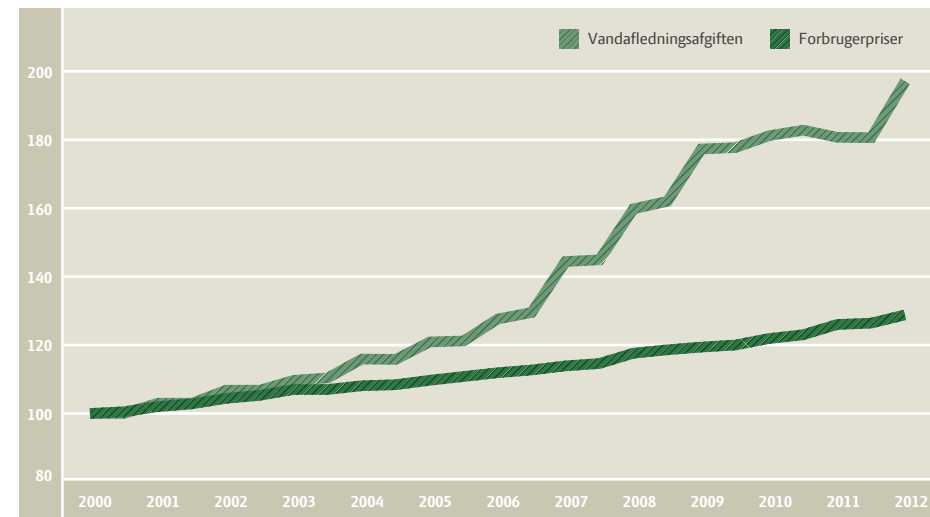
FRA 2001 TIL 2011 ER ALENE **VANDAFLEDNINGSAFGIFTEN** STEGET MED 75 PCT. I DANMARK, MENS FORBRUGERPRISERNE BLOT ER STEGET OMKRING 20 PCT.

Omkostningsstrukturen og prisfastsættelsen i forbindelse med rensning af spildevand er derfor af stor betydning for erhvervet. Spildevandspri-
serne er steget eksplosivt de seneste 10 år. Fra 2001 til 2011 er alene vandafledningsafgiften steget med 75 pct. i Danmark, mens forbruger-
priserne blot er steget omkring 20 pct.

Ifølge seneste opgørelser fra OECD fremgår det, at Danmark har de hø-
jeste priser inkl. moms på vand- og spildevand. For fødevarer virksom-
hederne er denne udvikling alvorlig. Virksomhederne har reduceret
vandforbruget. For eksempel bruger de danske slagterier i dag cirka en
tredjedel af den vandmængde pr. gris, som der blev brugt for 25 år siden.
Forbruget har dog ligget konstant det seneste årti, da det ikke er muligt
at sænke forbruget pr. gris yderligere, uden at det vil betyde forringelser
af fødevarer sikkerheden. Hvis de kommende år byder på yderligere pris-
stigninger på vand og vandafledningen, vil det dermed betyde en fortsat
glidende forringelse af dansk konkurrenceevne.

Spildevandsrensning i Danmark er typisk organiseret med centrale fælles
renseanlæg, der renser spildevandet fra både borgerne og erhvervslivet i
et geografisk område. De fælles forsyninger har traditionelt været ejet af
kommunerne, indtil vandsektorloven trådte i kraft med krav om udskil-
lelse i selvstændige selskaber. De fleste selskaber er dannet i 2009.

Figur 4.8 – Prisudviklingen for vandafledningsafgiften sammenlignet med den generelle prisudvikling i samfundet, Indeks 2000=100

Kilde: Danmarks Statistik

Arla

HOBRO

CARRIER

4531

ARLA FOODS

Arla

Tættere på Naturen

NØGLETALSOVERSIGT

Landbruget har gennemgået en stor udvikling de seneste mange år, hvor hovedoverskrifterne er færre men større bedrifter, og samtidig er produktionen blevet større ved brug af færre ressourcer pr. produceret enhed.

Tabel 5.1

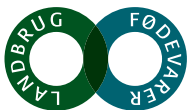
NØGLETAL FOR UDVIKLINGEN I DANSK LANDBRUG								
	1990	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Antal landbrugsbedrifter	76.978	52.662	50.069	43.066	41.836	40.024	40.029	40.660
Landbrugsareal, 1.000 ha	2.768	2.618	2.676	2.663	2.668	2.624	2.646	2.640
Gns. bedriftsstørrelse, ha	36	50	53	61	63	63	63	65
Beskæftigelse								
- Primærjordbrug			66.500	63.700	64.400	62.900	61.800	-
- Forarbejdning og forædling			38.900	3.700	37.400	35.300	33.800	-
- Afledte erhverv			44.300	48.200	49.500	47.100	45.400	-
Fødevareerhvervet i alt			149.713	149.509	151.505	145.416	141.000	-
Heraf lønmodtagere			110.800	112.400	115.200	109.300	105.200	-
Fødevareerhvervets andel af beskæftigelsen i pct.			6	5	5	5	5	-
Bruttoinvesteringer, mio. kr.				15.043	15.720	8.350	7.395	7.109
Antal heste, 1.000 stk.	38	40	54	53	60	58	60	61
Antal malkøkøer, 1.000 stk.	753	636	564	545	558	563	568	565
Antal svin, 1.000 stk.	9.497	11.922	13.534	13.723	12.738	12.369	13.173	12.938
Antal høner, 1.000 stk.	4.327	3.681	3.192	3.174	3.521	3.280	3.900	3.815
Korn i pct. af landbrugsareal	57	57	56	55	56	56	56	56
Rodfrugter i pct. af landbrugsareal	8	4	3	3	3	3	3	3
Græs i pct. af landbrugsareal	20	23	25	25	27	28	29	29

Tabel 5.1 - Fortsat

	1990	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Handelsgødningsforbrug, kg pr. ha:								
Kvælstof	144	95	78	72	83	75	72	74
Kalium	47	27	24	22	22	10	16	17
Fosfor	15	7	6	5	5	3	4	4
Kornproduktion mio. tons	9,6	9,4	9,3	8,2	9,1	10,1	8,7	8,8
Mængdeindeks for den samlede landbrugsproduktion, 1980 = 100	129	143	150	154	154	156	156	158
Salgsprodukter i alt, mio. kr.	61.767	54.810	54.610	61.130	65.106	58.911	65.080	74.354
Animalske produkter, mio. kr.	34.951	35.279	36.730	37.297	40.018	37.356	41.973	47.701
Vegetabiliske produkter, mio. kr.	26.816	19.531	17.880	23.833	25.088	21.555	23.107	26.652
Landbrugsmæssige tjenester mv., mio. kr.	1.352	1.282	1.934	1.969	2.341	2.510	2.604	2.613
Forbrug i produktionen i alt, mio. kr.	33.389	39.492	41.869	48.677	54.971	50.246	52.304	57.955
Generelle driftstilskud, mio. kr.	374	394	6.988	7.329	7.742	7.508	7.317	7.544
Produktionsskatter, mio. kr.	1.531	846	1.016	1.017	1.081	1.132	1.208	792
Bruttofaktorindkomst, mio. kr.	22.279	20.104	22.512	21.379	13.174	12.785	19.922	25.693
Driftsresultat før renter, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	339	583	757	819	317	-47	749	861
Nettorenteudgifter af landbrug, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	195	340	482	708	1.321	983	1.007	920
Driftsresultat, 1.000 kr. pr. heltidsbrug*	144	243	275	111	-636	-655	121	323
Landbrugseksport, mio. kr.	47.548	55.509	56.031	58.921	63.330	59.867	66.409	72.402
do i pct. af totaleksport	21	14	11	11	11	12	12	12
Landbrugsaktiver i selveje, kontantværdi, mia. kr.	190	294	388	498	652	644	642	626
Gæld i pct. af kontantværdi	56	50	56	53	46	50	52	55
Forrentningsprocent på heltidsbrug	4,0	2,8	1	1	0	-1	1	1

Kilde: Baseret på oplysninger fra Danmarks Statistik, Fødevareøkonomisk Institut og Landbrug & Fødevarer

*Eksklusive EU-støtte

Landbrug & Fødevarer

Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141

E info@lf.dk
W www.lf.dk